

evaluarea impactului microproiectelor asupra beneficiarilor fondului de investiții sociale din moldova

I. Introducere

Actualul raport reprezintă bilanțul unui studiu sociologic fundamental întreprins de către Serviciul Independent de Sociologie și Informații "Opinia", în mediul populației rurale a Republicii Moldova din comunitățile în care au fost implementate diferite proiecte cu suportul FISM. Studiul dat reprezintă o continuare logică a analizei socio-economice și vine să întregască informația despre starea de lucruri și sectorul rural al Republicii Moldova. Investigația dată se prezintă drept o metodă efectivă de evaluare a impactului microproiectelor asupra comunităților rurale și va servi drept bază practico-științifică pentru direcționarea de mai departe a activității FISM.

Schimbările și transformările radicale produse în viața socio-economică a republicii pe parcursul ultimului deceniu s-au dovedit a fi destul de dificile și anevoioase cu efecte perturbatoare, dezechilibre structurale și sociale. Țara se află într-un grav declin economic, cu enorme insolvabilități și datorii de durată cu pauperizarea crescândă a populației și respectiv, diminuarea indicatorilor calității vieții. Tergiversarea și caracterul contradictoriu al reformelor în diferite domenii ale vieții sociale au afectat grav nivelul de trai și calitatea vieții populației și, în mod special, al celei rurale, care alcătuiește 54% din totalul populației țării.

Proliferarea discomfortului social favorizează o stare de anomie la nivelul întregii societăți, afectând și comunitățile rurale. Starea generală de spirit a satului moldovenesc se răsfrânge și asupra infrastructurii și funcționării sferei sociale, cauzând și în continuare degradarea multor localități rurale.

Astfel, studiile infrastructurii comunităților rurale, analiza evoluției sferei sociale în satele republicii din ultimii ani tot mai mult și mai pronunțat au demonstrat o stare extrem de deplorabilă a majorității edificiilor școlare și preșcolare, medicale, de cultură și sport, instituțiilor de deservire socială. Aceeași situație de completă degradare se înregistrează și în cazul rețelelor de drumuri, de aprovizionare cu apă potabilă, gaze naturale și energie electrică, încălzire și telecomunicații, dotare cu sisteme de canalizare, un grad înalt de eroziune a solurilor, defrișărilor forestiere și de poluare a mediului.

Deși, pe parcursul perioadei de tranziție au fost lansate diverse programe sectoriale, inclusiv și rurale, ele rămân a fi izolate una de alta, lipsindu-le viziunea integrativă generală, ce le-ar îngloba într-un concept unic cu efect maximum. Reieșind din acest considerent și din necesitatea schimbării stării de lucruri în sectorul rural, Guvernul Republicii Moldova ia decizia de a institui FISM în calitate de organizație publică autonomă, menită să sesizeze necesitățile primordiale ale comunităților rurale privind reabilitarea infrastructurii sociale și economice, să implementeze și să finanțeze microproiectele respective.

Astfel, din 1997 și până în prezent FISM activează în conformitate cu scopul și obiectivele statutului său. În activitatea sa FISM aplică diverse metode de lucru: studii de evaluare a comunităților, identificarea de către locuitorii satului a obiectului care urmează să fie reabilitat selectarea prin concurs a organizației pentru realizarea lucrărilor, colectarea contribuției în bani sau muncă, supravegherea calității lucrărilor la obiect, menținerea și exploatarea obiectului.

Ținând cont de cele realizate în decurs de trei ani și de faptul că activitatea FISM este direcționată spre localitățile rurale concrete, spre ameliorarea sferei sociale și îmbunătățirea condițiilor de viață și de trai a populației sătești, este necesar de a stabili impactul microproiectelor și activităților FISM asupra beneficiarilor, de a elucida eficacitatea metodelor și formelor de lucru aplicate, prin intermediul beneficiarilor și a altor subiecți nemijlocit implicați în activitatea FISM.

Actualul studiu, inițiat de FISM, deci, este binevenit și salutabil. Perceperea activității fondului prin prisma opiniei publice, oferă o informație veridică și obiectivă în vederea îmbunătățirii și perfecționării metodelor de lucru ale FISM în soluționarea problemelor sociale în mediul rural al Republicii Moldova.

1.1. Actualitatea și necesitatea studiului

Actualitatea și necesitatea studiului întreprins este determinată de multiplele dificultăți cu care se confruntă sectorul rural, una din ele fiind și politicile investiționale. Specificul problemei impune necesitatea utilizării metodelor și strategiilor moderne de gestiune eficientă a sistemului social-economic și natural-geografic, evaluarea resurselor economice, umane și naturale, estimarea obiectivelor și a indicatorilor strategiei de dezvoltare a sectorului rural. În teoriile moderne sectorul rural nu mai este conceput drept o zonă "eminamente agricolă", ci un domeniu cu funcții complexe

și diversificate, ceea ce lărgeste posibilitatea de dezvoltare a sectorului rural și a plasării forței de muncă.

Tranziția spre economia de piață a provocat multe dificultăți în cadrul sistemului de gestiune a sectorului rural din Republica Moldova. Acestea fiind cauzate de necesitatea înfăptuirii unor transformări fundamentale în structura agrară, în baza tehnico-materială, în formele de organizare a exploatațiilor agricole și de gestiune a vieții social-culturale. În acest context, perceperea schimbărilor care penetrează societatea rurală moldovenească trebuie realizată în complex, având drept suport metode și strategii moderne de evaluare. Încercarea de a studia domeniul rural al infrastructurii sociale și economice prin prisma efortului depus pe parcursul ultimilor ani de FISM se prezintă drept o prioritate de maximă actualitate. Acestea sunt argumentele care ne fac să considerăm că studiul este extrem de important și actual nu numai în vederea evaluării și direcționării activității FISM, dar și din perspectiva înțelegerii proceselor care au loc în sectorul rural al Republicii Moldova.

În vederea validării răspunsurilor beneficiarilor, obținute în rezultatul sondajului de opinie, paralel a fost utilizată și metoda interviului focalizat. Ghidul de interviu aplicat pe teren și-a propus să direcționeze interviurile cu persoanele care au luat parte nemijlocit în procedurile de lucru ale FISM și au beneficiat de obiectele reabilite. Ghidul de interviu a abordat cele mai importante subiecte, focalizându-se pe evaluarea activității FISM în localitățile rurale, unde a derulat implementarea microproiectelor. Pornind de la faptul că persoanele interviuate reprezintă categoria cea mai inițiată în problema obiectului investigat, cunoaște condițiile, metodele, procedurile și specificul relațiilor de colaborare cu FISM, părerile expuse de aceștia asupra subiectului abordat au oferit o informație obiectivă și constructivă, menită să contribuie la îmbunătățirea activității FISM, validării politicii creditare a ruralului și cunoașterii în general a stării de lucruri în sectorul rural al Republicii Moldova.

În acest sens, restructurările din sectorul rural, inclusiv politicile investiționale trebuie să se bazeze pe ample studii, inclusiv investigații de ordin sociologic.

Rezultatele analizei sociologice, elucidate în prezentul raport, reprezintă argumente temeinice în favoarea actualității și importanței investigației întreprinse.

Necesitatea studiului efectuat comportă și un pregnant aspect aplicativ. În funcție de rezultatele investigației sociologice, FISM va ține cont atât de direcțiile politicii sale investiționale

în sectorul rural, cât și de eficacitatea metodelor și tehnicilor utilizate în procesul de implementare a microproiectelor.

Rezultatele studiului prezintă interes și din perspectiva unei experiențe acumulate în condiții specifice ale tranziției sectorului rural al Republicii Moldova spre economia de piață.

1.2. Scopul și obiectivele studiului

Scopul și obiectivele acestui studiu sociologic constau în evaluarea impactului microproiectelor, realizate de către Fondul de Investiții Sociale din Moldova în mediul rural al republicii, asupra beneficiarilor FISM.

Actualul raport este elaborat în conformitate cu scopul și obiectivele cercetării, în baza unei ample informații sociologice, colectată de pe teren, în care sunt elucidate următoarele probleme:

- conturarea arealului de activitate al FISM în mediul rural al republicii;
- analiza cadrului economic, politic, social, psihologic și ecologic la momentul efectuării studiului în comparație cu anul 1997, perioadă care a anticipat proiectul-pilot al FISM;
- relevarea sociologică a principalelor activități, desfășurate de FISM în sectorul rural al Republicii Moldova;
- stabilirea nivelului de informare al populației rurale privind activitatea FISM;
- aprecierea gradului de mulțumire al beneficiarilor de rezultatele implementării microproiectelor în localitățile rurale;
- determinarea gradului de participare al populației comunității la realizarea microproiectelor;
- stabilirea corectitudinii direcționării fondurilor, atingerii scopurilor în procesul implementării microproiectelor;
- aprecierea sociologică a durabilității obiectelor reabilite;
- evidențierea performanțelor FISM;
- analiza comparativă a opiniilor populației și a experților vizavi de impactul microproiectelor FISM;
- elaborarea concluziilor și recomandărilor în vederea optimizării relației bilaterale “populația rurală – activitatea FISM”.

Structura raportului include introducere, capitole tematice, concluzii și recomandări, anexe.

II. METODOLOGIA STUDIULUI

Proiectul de studiu: Studiul sociologic "Evaluarea impactului microproiectelor Fondului de Investiții Sociale din Moldova asupra beneficiarilor" a fost desfășurat de Serviciul Independent de Sociologie și Informații "Opinia" la comanda FISM. În vederea realizării scopurilor și obiectivelor cercetării date a fost investigată populația rurală a Republicii Moldova din comunitățile unde au fost implementate microproiecte de reabilitare a infrastructurii sociale cu susținerea financiară a FISM.

Pentru asigurarea unui nivel cât mai calitativ al investigației, colaboratorii Serviciului s-au documentat atât cu scopul și obiectivele activității FISM în Republica Moldova, cât și cu metodele, procedurile și condițiile de lucru ale FISM. În conformitate cu scopul și obiectivele studiului și în baza informației acumulate despre specificul activității FISM a fost elaborat chestionarul și ghidul de interviu, care ulterior au fost ajustate la exigențele cercetării sociologice, variantele finale fiind aprobate în ultimă instanță de comandatar.

Pentru realizarea obiectivelor propuse a fost desfășurată investigația sociologică care, din punct de vedere metodologic comportă următoarele tehnici:

Cercetarea cantitativă, desfășurată prin metoda sondajului de opinie

Cercetarea calitativă, desfășurată prin metoda interviului focalizate

Proiectul, programul și procedurile de cercetare au fost elaborate de către SISI "Opinia" în colaborare cu reprezentanții FISM și realizate la nivelul standardelor internaționale a investigațiilor sociologice.

CERCETAREA CANTITATIVĂ

Elaborarea eșantionului. Universul eșantionului l-a constituit populația din cele 110 localități rurale în care deja au fost implementate microproiecte de diferite tipologii, susținute financiar de FISM (baza de date a FISM). Eșantionul utilizat la cercetarea dată a fost de tip multistadial, stratificat și aleator.

La **primul stadiu** al eșantionului au fost selectate 35 de localități rurale din totalul 110 comunități. Criteriile de selectare:

- § Tipologia microproiectelor (centre cultură, drumuri, grădinițe copii, măsuri antierozivne, mediu ambiant, program educativ, școli, sistem apă, sistem gaz). (vezi tabelul);
- § Amplasarea geografică (Nord, Centru, Sud);
- § Dimensiunea localităților (mari, mijlocii și mici). Selectarea localităților la ultima etapă a fost efectuată prin metoda loteriei.

Eșantionul localităților

Nr.	Tipul microproiectului	Nr. de microproiecte	%	Nr. de sate din eșantion
1	Centre cultură	1	0.9	1
2	Drumuri	33	30.0	8
3	Grădinițe copii	1	0.9	1
4	Măsuri anti-eroziune	5	4.5	3
5	Mediul ambiant	2	1.8	2
6	Program educativ	4	3.6	2
7	Puncte medicale	1	0.9	1
8	Școli	39	35.5	9
9	Sistem apă	5	4.5	3
10	Sistem gaz	19	17.3	5
Total		110	100	35

La **stadiul doi** au fost selectați subiecții sondajului. Subiecții sondajului dat i-au constituit:

- Ø Beneficiarii direcți, indirecti și nonbeneficiari, în conformitate cu tipologia microproiectelor.
- Ø Reprezentanții conducerii locale, agențiilor de implementare, asociațiilor de utilizatori sau asociațiilor de părinți și pedagogi, ONG.

Volumul universului eșantionat fost calculat separat pentru fiecare comunitate, reieșindu-se din categoriile de beneficiari direcți, indirecti, nonbeneficiari, reprezentanții conducerii locale, agențiilor de implementare, asociațiilor de utilizatori, asociațiilor de părinți, ONG. Drept suport pentru calcul a servit baza de date a FISM și indicațiile FISM: beneficiari direcți (cel puțin 25 într-o localitate), indirecti (dacă sunt – cel puțin 10 persoane într-o localitate) și nebeneficiari (dacă sunt – cel puțin 10 persoane într-o localitate).

Metodele de selectare a subiecților pentru chestionare. Metoda utilizată pentru selecția fiecărei categorii respondenți a fost strict individuală pentru fiecare tip de microproiect. În cadrul iar în cadrul fiecărui tip de microproiect, selecția a decurs în funcție de categoria respondenților.

Tipologia: centre cultură, drumuri, puncte medicale, sistem apă, mediu ambiant (beneficiari direcți – toată populația din localitate). În cadrul localităților rurale eșantionate a fost aplicată **metoda rutei aleatoare, cu un pas statistic**, conform specificului și așezării geografice a localităților respective (sectoare, microraiioane, mahalale). Pentru selectarea subiecților supuși chestionării a fost utilizată metoda celei mai apropiate zile de naștere.

Pentru tipologiile: măsuri-antierozioni (beneficiari direcți, indirecti, nonbeneficiari), a fost utilizată metoda rutei aleatoare conform sectoarelor. Au fost împărțiți beneficiarii direcți,

indirecți și nonbeneficiarii în sectoare. În cadrul fiecărui sector, persoana concretă a fost selectată conform celei mai apropiate aniversări.

Tipologiile: grădinițe de copii, școli, program educativ (beneficiari direcți și nonbeneficiari). În cazul chestionării beneficiarilor direcți s-a utilizat **metoda listei, cu un pas statistic** (listele părinților copiilor care au beneficiat și a personalului școlii / grădiniței, extrase de la conducerea școlii / grădiniței). Persoana concretă în cadrul familiilor selectate s-a stabilit prin metoda celei mai apropiate aniversări.

Nonbeneficiarii au fost selectați prin metoda rutei aleatoare conform cotelor calculate după criteriile sex și vârstă în conformitate cu datele Departamentului de Statistică și Analize Sociologice.

Tipologiile: sistem gaz, sistem apă (beneficiari direcți, indirecți și nonbeneficiari). În cazul chestionării beneficiarilor direcți s-a utilizat **metoda listei, cu un pas statistic** (listele gospodăriilor care au beneficiat de gaz / apă, extrase de la primărie). Persoana concretă din familiile selectate a fost stabilită prin metoda celei mai apropiate aniversări.

Beneficiarii indirecți și nonbeneficiarii au fost selectați prin metoda rutei aleatoare conform cotelor calculate după criteriile sex și vârstă în conformitate cu datele Departamentului de Statistică și Analize Sociologice.

Metoda: Chestionare individuală a populației rurale în vârstă de 18 ani și mai mult prin metoda interviului direct. Chestionarea s-a efectuat la domiciliul respondenților, iar în cazul reprezentanților conducerii locale, agenților de implementare, asociațiilor de utilizatori sau asociațiilor de părinți și pedagogi, ONG – la locul de muncă, de către o echipa de operatori în prealabil instruită. Chestionarea a decurs în limba de stat sau în limba rusă în funcție de preferința celor chestionați.

În conformitate cu cerințele și regulile moderne de cercetare, la toate etapele studiului sociologic a fost întreprins un triplu control privind respectarea regulilor și procedurilor de cercetare, eficacitatea lucrului operatorilor și intervierilor pe teren, calitatea și veridicitatea informației culese de pe teren și a datelor introduse și prelucrate la MEC.

Instrumentariul: Chestionar sociologic, compus din blocuri tematice de întrebări – gradul de informare despre activitatea FISM, gradul de mulțumire de implementarea MP, gradul de participare la realizarea MP, durabilitatea obiectului, performanțele FISM.

Numărul persoanelor chestionate: 1752 persoane.

Perioada culegerii informației pe teren : 16 – 26 martie, 2001

Reieșind din procedurile întreprinse de SISI "Opinia" la toate etapele de cercetare, eșantionul utilizat al investigației este **proporțional - reprezentativ** pentru populația rurală din localitățile unde au fost implementate microproiecte. Eroarea maximă de eșantionare este de $\pm 5.0 \%$.

Prelucrarea informației: Informația sociologică, colectată de pe teren, a fost mai apoi prelucrată la centrul de calcul, utilizând un pachet de programe, elaborat special pentru acest studiu sociologic.

Datele au fost ponderate conform metodelor statistice acceptate (*descrie în detalii în anexa 1*).

Rezultatele: Sunt prezentate conform chestionarului (blocuri tematice de întrebări și variante de răspuns) și expuse în procente față de numărul total al persoanelor chestionate. Unele probleme din cele studiate conțin date comparative, obținute în urma chestionării ambelor grupe de respondenți (populația și reprezentanții conducerii locale, agențiilor de implementare, asociațiilor de utilizatori sau asociațiilor de părinți și pedagogi, ONG). Prin urmare, în baza rezultatelor generale ale acestui studiu și a unor probleme care sunt prezentate în comparație, se obține un tablou veridic privind evaluarea impactului microproiectelor FISM asupra beneficiarilor.

Rezultatele sociologice obținute – reflectă opinia publică, atitudinile, aprecierile, percepțiile și doleanțele reale și potențiale ale populației și experților privind problemele studiate.

CERCETAREA CALITATIVĂ

Cercetarea calitativă a fost realizată prin intermediul **metodei interviului focalizat**. Drept instrument de cercetare a fost utilizat **ghidul de interviu**.

În scopul obținerii unei informații cât mai aprofundate despre obiectul investigat au fost supuși interviului focalizat cele mai informate persoane privind implementarea microproiectului în localitate. Astfel, în calitate de persoane intervievate au fost reprezentanții conducerii locale, agențiilor de implementare, asociațiilor de utilizatori sau asociațiilor de părinți și pedagogi, ONG și beneficiari din rândul populației din localitățile rurale.

În total de către operatorii de interviu au fost completate 95 ghiduri de interviu din 15 localități rurale.

III. IMPACTUL ACTIVITĂȚII FONDULUI DE INVESTIȚII SOCIALE DIN MOLDOVA ASUPRA BENEFICIARILOR

3.1. Situația social-economică din Moldova și impactul ei asupra mediului rural al țării

Republica Moldova continuă traversarea perioadei dificile de tranziție. După criza din 1991-1992 și 1998 care a condus la colapsul economiei planificate, hiperinflație, descreșterea producției și pierderea economiilor bănești de către populație, a urmat o depresie, care persistă până în prezent. În ultimii ani tot mai mult diminuează volumul PIB, crește rata șomajului și a șomajului latent, iar majoritatea covârșitoare a populației s-a confruntat cu un declin radical al nivelului de viață. Bunăoară, la momentul actual Moldova este considerată de către organismele internaționale drept cea mai săracă țară din Europa.

Întârzierea și caracterul contradictoriu al reformelor, inclusiv, din agricultură au cauzat o izbitoare și crescândă inegalitate dintre rural și urban. În comparație cu localitățile urbane, populația de la sate are venituri și salarii mult mai mici, beneficiază de locuințe mai puțin confortabile, de mai puține mijloace de transport și surse energetice, de acces mai mic la tehnologiile informaționale și telecomunicații etc. Acest fapt afectează coeziunea socială și generează tendințe de dezagregare. Oportunitățile inegale dintre comunitățile urbane și rurale conduc la o dezvoltare umană inegală. Actualmente componentele principale ale sistemului social de la sate (învățământ, sănătate, cultură, deservire socială și comunală) este marcat de o insuficiență acută a volumului, diversității și calității serviciilor prestate.

Din punct de vedere social se înregistrează o discrepanță substanțială între rural și urban. Satele unde locuiesc 54% din populația care activează în sectorul prioritar al economiei naționale au o foarte slabă infrastructură edilitară (acces redus la instalații de apă, canalizare, gaze, drumuri locale nemodernizate etc.). Conform datelor pentru anul 1997, din 1617 sate 17% nu dispun nici de spitale, nici puncte medicale. În 16% din sate lipsesc instituțiile preșcolare, în 24% școlile sunt amplasate în încăperi adaptate și nu corespund cerințelor sanitare și igienice. 3.7% din sate, în genere, nu dispun de școli, 19% nu au biblioteci, 16% – dispozitive cinema, 31% - oficii poștale.

Cercetările sociologice din ultimii ani indică, că 67% din persoanele afectate în cea mai mare măsură de flagelul sărăciei locuiesc în mediul rural al Republicii Moldova, pe când în mediul urban acest contingent constituie 33%.

Condițiile sociale distructive au fost agravate de ruina dramatică a bazei agricole și industriale din cauza pierderii piețelor tradiționale de desfacere a mărfurilor și a surselor de furnizări pentru producere. *În perioada de tranziție cel mai grav a avut de suferit populația de la sat.* Conform studiilor nivelului de trai și al sărăciei, procentul de populație sub linia relativă a sărăciei este de două ori mai mare în zona rurală în comparație cu cea urbană. Oamenii, și în special cei de la sate, sunt derutați, au pierdut încrederea în forțele proprii, nu sunt capabili să activeze în condițiile noi create, să consolideze eforturile sale în realizarea celor mai stringente probleme ale comunităților.

Criza economică care persistă pe parcursul ultimilor ani, însoțită de tergiversarea reformelor în agricultură, a adus la degradarea economiei rurale, sărăcirea populației, astfel încât veniturile a circa 60% din această categorie socială se află sub nivelul minimumului de consum. Ca rezultat al acestor fenomene bugetele central și locale sunt în stare de austeritate totală, posibilitățile de atragere a mijloacelor bănești ale populației pentru soluționarea problemelor stringente ale satului sunt infime, iar întreprinderile agricole, care anterior luau asupra sa povara cheltuielilor principale în crearea și exploatarea infrastructurii sociale, comunale și edilitare sunt insolabile.

În aceste condiții este foarte important să se stopeze deteriorarea în continuare a infrastructurii, care asigură necesitățile de bază ale populației. De asemenea, se impune ridicarea nivelului de organizare a comunităților, de a orienta populația spre participarea largă la întreținerea obiectelor sociale.

Pornind de la premisa axiomatică a dezvoltării durabile care indică, că creșterea economică nu este un scop în sine, ci doar un mijloc de asigurare a ameliorării calității vieții umane, vom indica, că în localitățile sătești infrastructurile edilitare până în prezent s-au aflat în dependență directă de întreprinderile agricole și industriale locale (sisteme inginerești comune pentru întreprinderi și fondul locativ, școli, grădinițe de copii, instituții medicale, de cultură, de acordare a serviciilor, de sport, comerț, transport, de odihnă, telecomunicații întreținute de întreprinderi etc.), din care cauză declinul substanțial al producției respective, cauzat, în principal, de tergiversarea și inconsecvența proceselor de reformare a sectorului agroindustrial au avut impact pronunțat negativ asupra elementelor esențiale ale infrastructurii, ceea ce afectează întreaga comunitate rurală, și în special, păturile socialmente vulnerabile: copii, bătrâni, invalizi, femei etc.

"Stagnarea depresivă" datorată evoluției negative a economiei Republicii Moldova comportă aprofundarea crizei sociale cu toate componentele ei: sărăcia, șomajul, decadența morală, corupția, comportamentele deviate, precarizarea autorităților publice etc. În rândul populației aceste fenomene au fost puternic resimțite, majoritatea din ei din cauza lipsei posibilităților reale de a-și manifesta inițiativa în plan social nu s-au integrat comportamental în comunitatea locală, n-au conștientizat necesitatea acomodării la noile condiții social-economice, oamenii pierzând încrederea într-un viitor mai bun.

Ținând cont de aceste realități Guvernul a instituit în 1997 Fondul de Investiții Sociale din Moldova în calitate de organizație publică autonomă, menită să sesizeze necesitățile primordiale ale comunităților rurale privind reabilitarea infrastructurii sociale și să finanțeze microproiectele respective.

3.2. Activitățile principale ale FISM: microproiecte implementate, sume disbursate, număr de beneficiari

Fondul de Investiții Sociale din Moldova în decurs de trei ani și-a extins activitatea pe întreg teritoriu al Republicii Moldova. Formele de evaluare a necesităților și capacităților comunităților rurale privind reabilitarea infrastructurii sociale și economice reprezintă o metodă efectivă de cunoaștere a vieții satelor moldovenești. Spre problemele prioritare identificate sunt orientate obiectivele FISM: *îmbunătățirea condițiilor de viață a populației rurale, în special a populației sărace*, prin reabilitarea infrastructurii sociale și economice, inclusiv a programelor de perfecționare a învățământului primar și a serviciilor de ocrotire a sănătății; *dezvoltarea capacităților comunităților de a lua decizii, de a se organiza și de a activa în comun*.

În vederea realizării acestor obiective se practică o asemenea formă de lucru ca implementarea microproiectelor. Principalii beneficiari ai acestora au devenit satele cu necesități stringente în reabilitarea infrastructurii socio-economice. Alt obiectiv al fondului ține de dezvoltarea socială și de instituționalizarea copiilor. Principalii beneficiari au devenit copii în condițiile de risc împreună cu adulții care-i supraveghează. De componentul proiectului dezvoltarea capacităților comunităților și a autorităților locale principalul grup de beneficiari îl constituie comunitățile pasive și autoritățile locale.

Etapa – pilot a proiectului FISM a început în noiembrie 1997 și s-a terminat la 29 iulie 1999. Completamente proiectul finisează în noiembrie 2004. Costul total al proiectului este de circa 19,8 milioane USD, dintre care 15 milioane USD sunt un credit IDA. Etapa - pilot a fost în mare parte finanțată din granturile Guvernelor SUA, Suedia, Japonia, suma totală fiind de 1,368,495 dolari SUA și un avans al creditului de 500,000 USD.

De la începutul activității FISM din partea comunităților au fost înaintate la FISM 767 propuneri de microproiecte. Au fost valorificate surse financiare în sumă de 5,298,508 Dolari SUA, inclusiv 4,204,625 dolari SUA în anul 2000. De la comunități a fost colectată contribuție în valoare de 1,741,669 dolari SUA, dintre care 1,221,269 dolari SUA în numerar, iar 520,400 dolari SUA în materiale și muncă.

Implementările FISM au obținut rezultate importante. Astfel, la data de 1 ianuarie 2001 au fost finisate 110 microproiecte, alte 61 microproiecte se aflau în etapa de executare a lucrărilor de construcție, 23 se aflau la etapa de contractare, iar 38 microproiecte erau la etapa colectării investiției comunității.

Din totalul microproiectelor implementate 41 au trecut perioada de garanție și au fost date în primire finală. De serviciile îmbunătățite beneficiază în prezent 144.000 persoane.

Anul 2000 a fost primul an de activitate la etapa de bază a proiectului (jumătate din anul 1999 FISM a fost la etapa-pilot). Către începutul anului 2000 majoritatea problemelor principale au fost soluționate. Etapa de promovare a ideilor FISM în republică a fost practic terminată. Prin activitatea sa corectă FISM a obținut încrederea populației, rezolvând astfel problema-cheie – colectarea contribuției de către comunități. Paralel a crescut simțitor calificarea echipei FISM. Aceasta a devenit capabilă să soluționeze sarcinile planificate la un nivel înalt și să mențină spiritul de echipă. Toate acestea conducând spre atingerea performanțelor considerabile în activitatea FISM.

O activitate importantă de promovare a ideilor FISM și mini-studiul capacităților comunităților a fost desfășurată pe parcursul anului 2000 în județele Soroca, Orhei, Chișinău și UTA Găgăuzia.

În scopul dezvoltării capacităților comunităților au fost efectuate un șir de instruirii pentru liderii comunităților și membrii agențiilor de implementare. De la începutul activității FISM de instruire au beneficiat circa 7800 persoane.

În vederea perfecționării metodelor de asigurare a durabilității microproiectelor, liderii comunităților și membrii asociațiilor de utilizatori sunt instruiți în metode de planificare a activității de menținere a obiectelor reabilite. Astfel, a fost organizată asistența la crearea a 98 ONG-uri de menținere a microproiectelor date în exploatare.

În procesul de instruire au fost încadrați contractorii locali, explicându-li-se procedurile de lucru și cerințele față de activitatea lor. Până în prezent la tenderele organizate de FISM au participat 250 companii, dintre care 94 au devenit învingătoare.

A continuat activitatea de introducere a noi programe educaționale. În toate școlile reabilite de FISM a fost propusă introducerea programului de instruire Pas cu Pas pentru clasele mici. În prezent de acest program beneficiază 2925 copii.

FISM a continuat asigurarea cu locuri de muncă a populației din sate. Până în prezent, în urma implementării microproiectelor FISM, au fost organizate 4096 locuri temporare de muncă, dintre care 44% au fost ocupate de oamenii comunităților în care au fost implementate microproiectele.

3.3. Aprecierea activității FISM de către beneficiari

Impactul pozitiv al microproiectelor implementate prin intermediul FISM pregnant se evidențiază din rezultatele prezentei investigații sociologice în rândul populației rurale din localitățile beneficiarilor. Validitatea acțiunilor FISM se confirmă prin rezultatele obținute în cadrul actualului demers sociologic cantitativ și calitativ.

Rezultatele cercetării cantitative denotă:

- 4 din 5 sau 80 la sută din respondenți au afirmat că datorită ajutorului financiar al FISM a fost soluționată cea mai importantă problemă pentru oamenii din localitate;
- 84 la sută din intervievați și-au declarat mulțumirea de colaborarea cu FISM;
- absoluta majoritate sau 94 la sută din subiecții studiului consideră că după implementarea microproiectului, membrii comunității sunt mai predispuși ca mai înainte la soluționarea în comun a problemelor satului;
- 93 la sută din participanții la sondaj își autoapreciază în foarte mare măsură și într-o oarecare măsură disponibilitatea proprie de a contribui la soluționarea problemelor satului;
- majoritatea covârșitoare a persoanelor chestionate sau 93 la sută afirmă că așteptările populației au fost justificate în cazul obținerii unui obiect bine reabilitat;
- 86 la sută din cei intervievați susțin că în urma obiectului reabilitat s-au îmbunătățit considerabil serviciile prestate populației de către acesta;
- 81 la sută din participanții studiului afirmă că în urma activității FISM în localitatea lor a crescut responsabilitatea oamenilor pentru soluționarea problemelor satului;
- circa 2/3 sau 62 la sută din cei intervievați apreciază drept bună și 21 la sută – drept foarte bună menținerea obiectului după reabilitarea lui;
- absoluta majoritate sau 98 la sută din respondenți s-au dovedit a fi dispuși și în continuare de a realiza în continuare proiecte cu suportul financiar și organizatoric al FISM.

Rezultatele cercetării calitative în rândul reprezentanților conducerii locale, agențiilor de implementare, asociațiilor de utilizatori, asociațiilor de părinți și pedagogi, ONG evidențiază că:

- 92 la sută din subiecții intervievați doresc să afle informații suplimentare despre FISM, în temei, informația urmează să reflecte scopul FISM (20%), proiecte realizate în alte localități și rezultatele obținute (21%), modalitățile și principiile de obținere a noilor proiecte (18%), despre tipurile de proiecte care ar putea fi realizate în localități pe viitor, despre disponibilitatea FISM de a mai realiza noi proiecte în satele unde deja s-au finisat acestea (6%) este;
- 23 la sută au afirmat că drept cele mai eficiente surse de informare a populației de la sate privind activitatea FISM sunt: televiziunea (23%), seminarele și adunările organizate de FISM (21%), radioul (19%), presa scrisă (13%), instruirea, seminarele, convorbirile organizate de conducerea locală (5%) etc.;

- 31 la sută din subiecți consideră obiectele identificate și reabilitate drept cele mai semnificative rezultate pozitive obținute în urma implementării proiectului în satul natal, fiind numite și alte aspecte de ameliorare a vieții în general a comunităților rurale;
- 68 la sută din respondenți au indicat că în procesul de lucru au întâmpinat semnificative dificultăți dintre care cele mai semnificative sunt: încălcarea termenului dării în exploatare a obiectului reabilitat (19%), selectarea incorectă a organizației pentru realizarea lucrărilor la obiect (13%), controlul superficial din partea FISM asupra calității lucrului îndeplinit de către organizația selectată pentru realizarea lucrărilor la obiect (12%), dificultăți în colectarea contribuției (11%) etc.;
- 63 la sută din subiecții intervievați au afirmat că propriile așteptări privind rezultatele obținute în urma implementării studiului au fost îndreptățite completamente. Drept cel mai semnificativ rezultat pozitiv fiind menționat obținerea unui obiect important pentru comunitate, iar cele mai relevante rezultatele negative au fost numite încălcarea termenului de dare în exploatare a obiectului reabilitat și nefinisarea lucrărilor la obiect;
- 30 la sută din răspunsurile decodificate în urma realizării interviului focalizat au indicat că FISM în activitatea sa nu are neajunsuri. În percepția subiecților intervievați drept cele mai ne semnificative neajunsuri au fost menționate: informarea insuficientă a populației satului privind realizarea proiectului, puține întâlniri și seminare cu populația, neîncadrarea proiectului în termenul stabilit etc.;
- subiecții intervievați consideră că pentru îmbunătățirea activității sale FISM trebuie să-și orienteze activitatea, mai întâi de toate, spre o colaborare mai strânsă cu populația rurală și micșorarea cotei contribuției satului majorându-se contribuția organizațiilor finanțatoare;
- 100% din subiecții intervievați și-au declarat dorința de a mai colabora și pe viitor cu FISM în vederea soluționării celei mai stringente probleme a satului;

Rezultatele studiului confirmă impactul pozitiv al implementării microproiectelor în zonele rurale ale republicii. Activitatea desfășurată de FISM pe parcursul ultimilor trei ani în Republica Moldova s-a dovedit a fi benefică, câștigându-și susținerea majorității populației.

În condițiile dificile în care există astăzi satul moldovenesc FISM se prezintă de a fi o organizație binevenită, necesitatea căreia este resimțită la nivelul fiecărei comunități rurale.

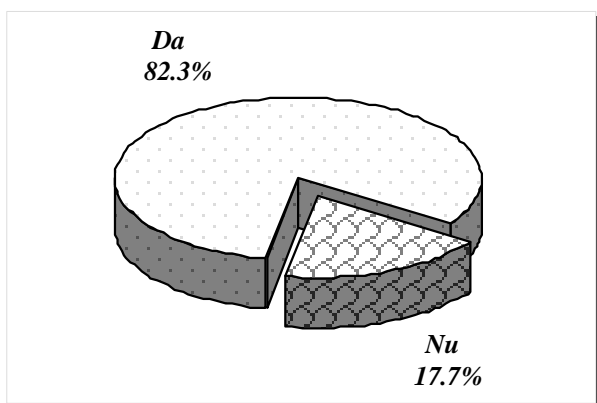
IV. GRADUL DE INFORMARE AL POPULAȚIEI RURALE PRIVIND ACTIVITATEA FISM

Informația gestionată corect asigură reușita oricărui gen de acțiune, inclusiv și a activităților FISM. Menținerea continuă a fluxului informațional privind activitatea FISM în comunitățile rurale va contribui la reușita și temeinica implementării ideilor lansate de fond.

Majoritatea absolută a populației investigate demonstrează un grad evoluat de informare privind activitatea Fondului de Investiții Sociale din Moldova, desfășurată în sectorul rural al republicii.

Din anul 1998 în Moldova activează FISM.

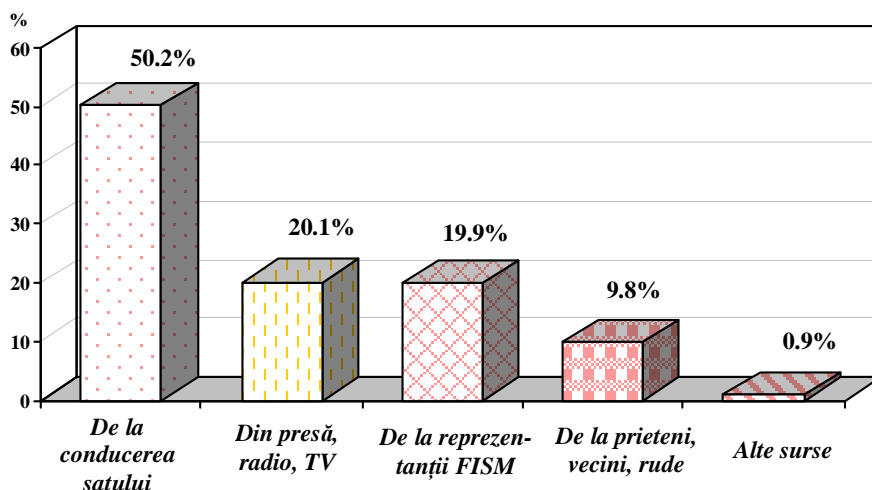
Dvs. cunoașteți ceva despre activitatea acestei organizații?

Potrivit studiului în cauză, gradul de informare al populației privind activitatea FISM este destul de înalt. Astfel, majoritatea absolută a subiecților investigați (82%) au declarat că sunt la curent cu activitatea Fondului de Investiții Sociale, care-și desfășoară activitatea în Republica Moldova din anul 1998 și doar 18% din persoanele intervievate au menționat că nu cunosc despre activitatea acestei organizații.

În aceeași ordine de idei, categorisind subiecții în: populație și experți (reprezentanții conducerii locale, agenților de implementare, asociațiilor de utilizatori sau ONG), studiul demonstrează faptul, că gradul de informare despre activitatea FISM în rândul experților este și mai înalt – 92%, iar în rândul populației este puțin mai jos – 79%, totodată rămânând destul de impunător. Acest fapt reflectă conlucrarea mai activă a fondului nemijlocit cu reprezentanții unităților administrative și ceva mai puțin cu populația. În linii mari, rezultatele investigației relevă un grad destul de înalt important al reușitei, popularității și activității fondului în țara noastră, afirmării lui în societatea noastră.

Din ce surse Dvs. ați aflat despre activitatea FISM?

După cum relevă rezultatele studiului sociologic, jumătate din populația chestionată (50%) a aflat despre activitatea FISM de la conducerea satului, 1/5 din subiecții investigației (20%) – din presă, radio, TV, și aproximativ tot același număr din

populația chestionată (20%) – de la însași reprezentanții FISM, circa 10% – de la prieteni, vecini, rude, iar un procent neînsemnat au aflat despre activitatea FISM din alte surse.

Cele relatate mai sus vorbesc despre faptul că relația dintre FISM se stabilește mai întâi de toate cu conducerea satului, care mai apoi mobilizează populația la realizarea microproiectelor respective. Competența informațională a activului satului constituie suportul principal în baza căruia urmează să se desfășoare lucrul de încadrare în microproiect a tuturor segmentelor sociale ale comunității.

Deși despre activitatea FISM jumătate din populație află de la conducerea satului, totuși trebuie să se țină cont nu mai puțin și de importanța altor surse de informații, inclusiv a mass-media în elucidarea activității fondului, fapt elocvent demonstrat și în cadrul cercetării calitative –interviului focalizat. Astfel, 22 la sută din participanții la interviul focalizat consideră că pentru populația de la sat cea mai eficientă sursă de informare privind activitatea FISM este televiziunea, argumentând acest lucru prin posibilitățile ei de informare masivă a populației și eficacitatea de cucerire a publicului larg prin intermediul diferitor emisiuni.

Al doilea nivel calitativ din cadrul celor mai eficiente surse de informare pentru populație au fost remarcate de către experți ca fiind seminarele și adunările organizate de FISM (21%). Subiecții interviului aprofundat apreciază pozitiv eficacitatea lucrului FISM nemijlocit cu populația și activul localităților rurale, menționând că prin intermediul acestor forme de organizare sătenii primesc informație mai amplă necesară direct de la reprezentanții FISM, deoarece în condițiile de astăzi alte mijloace de informare în masă nu întotdeauna sunt accesibile.

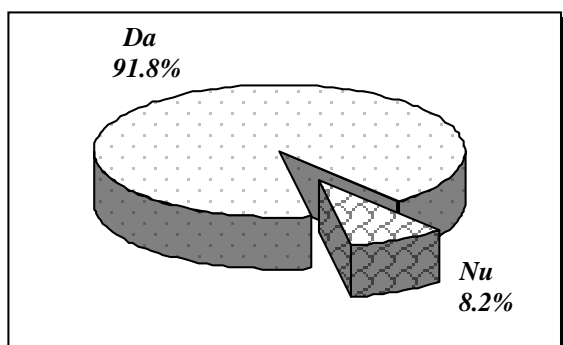
Opțiunile experților pentru radiou ca mijloc eficient de informare a publicului privind activitatea FISM au constituit 19% din numărul subiecților intervievați, plasându-se pe locul trei în această ierarhie. Radioul, în opinia intervievaților, constituie la ora actuală cea mai accesibilă și cea mai puțin costisitoare sursă de informare la sate și asigură un volum de informație operativ, sigur și vast. Prin intermediul lui se poate obține o informație amplă și exactă privind activitatea FISM.

Necătând la faptul, că presa scrisă, spre deosebire de celelalte surse de informare deja analizate, are o arie de răspândire destul de largă și un grad mai evaluat în timp de persistență a informației, poate fi citită de mai multe persoane și informația din paginile sale poate fi utilizată pe o durată de timp mai îndelungată, acest mijloc de informare a fost plasat de către participanții interviului focalizat pe locul patru. Pentru eficiența acestei forme de informare a populație au pledat, 18% din respondenți. Și acest lucru este evident, având în vedere că de cele mai dese ori populația nu-și poate permite luxul de a se abona sau procura un ziar, astfel limitându-și accesul la mijloacele de informare în masă.

În același timp, din studiul calitativ se remarcă și alte forme de lucru, cum ar fi: întrunirile, seminarele, convorbirile organizate de conducerea locală. Experții apreciază că, utilizând astfel de proceduri oamenii primesc informație nemijlocit, din sursa primară, sunt ascultate doleanțele acestora și li se oferă o informație mai amplă, răspunsuri prompte și competente la întrebări. Această formă de activitate asigură transparența evenimentelor, pregătește activul satului pentru a se încadra mai eficient în procedurile de lucru ale fondului și înlesnește procesul de explicare al mecanismelor FISM întregii populații a satului.

De asemenea, participanții la interviul focalizat consideră că ar fi binevenită amplasarea în localitățile sătești a panourilor stradale cu informație despre FISM, răspândirea largă a materialelor informative ale FISM, inclusiv, în ziarele și revistele proprii, prin anunțuri și foi volante; editarea periodică a unor broșuri, buletine informative, ghiduri practice. La rândul său, în opinia experților nu sunt utilizate pe deplin în acest plan posibilitățile presei locale, județene, agențiilor teritoriale de informație.

În satul Dvs. a fost construit sau reparat vreun obiect cu ajutorul FISM?

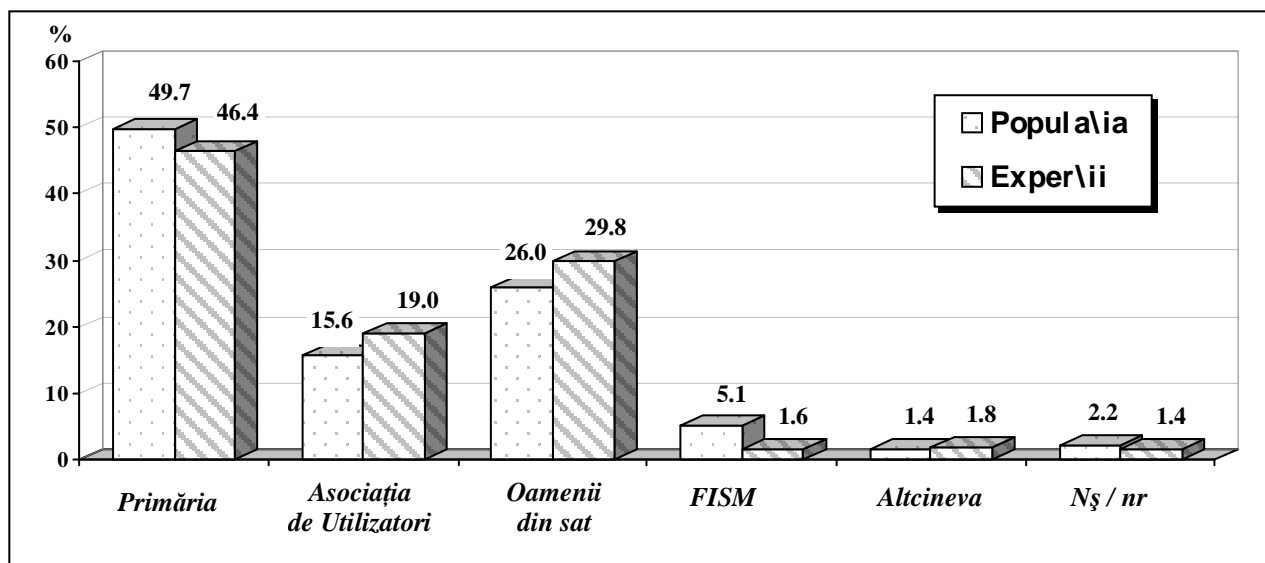

O dovadă în plus privind nivelul înalt de informare al populației privind activitatea Fondului de Investiții Sociale în țara noastră servește și faptul, că 92% din totalul universului eșantionat sunt informați despre faptul că în sat a fost reparat / construit un anumit obiect cu ajutorul FISM. În aceeași ordine de idei, testând gradul

de cunoaștere despre implementarea microproiectelor în localitate acest indicator a fost depistat la cota maximă în mediul experților – 100% și 89% în mediul populației. Conform categoriilor de beneficiari (directi și indirecti) din totalul eșantionului se constată de asemenea un grad evaluat de cunoaștere despre implementarea proiectelor, acesta variind în jurul cifrei de 90 la sută.

La fel, potrivit studiului dat, populația s-a dovedit a fi destul de informată în ceea ce privește proveniența surselor financiare pentru realizarea microproiectelor în localitățile sale. Astfel, opiniile majoritare ale respondenților vizează granturile oferite de Guvernul SUA (42%) și alocările de credite din partea Guvernului Republicii Moldova (30%). Alte păreri în acest plan țin de Guvernul Suediei (9%), însăși populația (6%) și primăria localității (5%).

Cine credeți Dvs. că este responsabil de menținerea obiectului în prezent?

Unul din efectele finale ale implementării microproiectelor este o conlucrare mai strânsă între autoritățile locale și agenția de implementare a microproiectelor, punându-se accent pe inițiativa populației. FISM presupune că responsabili de menținerea ulterioară a obiectului reabilitat trebuie să devină satul, prin reprezentanții săi în asociațiile de utilizatori, ONG-uri. Potrivit studiului circa jumătate din participanții la sondaj sau 49 la sută (inclusiv populația – 50%, experții – 46%) consideră că menținerea obiectului în prezent ține de competența primăriei, mai puțin evidente sunt variantele de răspuns ce vizează asociațiile de utilizatori – 16% (populația – 16%, experții – 19%), oamenii din sat – 27% (populația – 26%, experții – 30%), FISM – 4% (populația – 5%, experții – 2%).

Pornind de la gradul de informare al populației privind activitatea FISM și rolul lui important în reabilitarea infrastructurii sociale din satele Moldovei prezintă un interes deosebit doleanțele experților interviului aprofundat privind acumularea și în continuare a informației suplimentare despre FISM, aria lui de activitate și posibilitățile lui de reanimare a satului moldovenesc.

Astfel, 92% din subiecții supuși interviului focalizat și-au exprimat dorința de a afla informație adăugătoare despre activitatea FISM. În special, potrivit studiului în cauză 21% ar dori să afle mai mult despre proiectele realizate în alte sate și rezultatele obținute, 20% – despre scopurile și activitatea FISM în Moldova, 18% – despre modalitățile și principiile de obținere a noilor proiecte, 13% – despre tipurile de proiecte care ar putea fi realizate pe viitor, 7% – dacă FISM dispune de organul său de presă, post radio sau TV, unde s-ar difuza informație privitor la activitatea sa, 6% – despre disponibilitatea FISM de a colabora și realiza noi

proiecte în satele unde deja s-au finisat acestea. De asemenea, prezintă interes și opțiunile ce țin de dorința locuitorilor rurali de a mai afla care este procedura repartizării banilor primiți de la Banca Mondială, ce țări mai participă cu donații financiare în afară de SUA, în ce țări activează FIS și care sunt mecanismele lor de lucru,. În aceeași ordine de idei respondenții simt necesitatea de a le i se explica pe larg condițiile și modul de colaborare cu FISM, dacă pot beneficia de consultații direct de la angajații FISM-ului privind soluționarea problemelor din comunitate și modalitățile de selectare a obiectului renovat etc.

În urma analizei gradului de informare al populației privind activitatea FISM se impun următoarele concluzii:

Majoritatea absolută a populației investigate este destul de bine informată atât despre activitatea fondului, cât și despre microproiectele care sunt implementate cu ajutorul acestuia în localitățile rurale.

Sursa principală din care populația rurală află despre activitatea FISM este conducerea satului, datorându-se faptului că relațiile de colaborare fondul le stabilește mai întâi cu administrațiile locale și prin intermediul acestora cu populația.

Marea majoritate a participanților la interviul focalizat au declarat că ar dori să cunoască informație adăugătoare despre activitatea FISM.

Rezultatele studiului vorbesc în favoarea utilizării mai eficiente a surselor mass-media. În activitatea FISM acestea trebuie să devină o sursă mai efectivă de propagare a proiectelor fondului și de antrenare în acțiunile sale a noi și noi sate.

Majoritatea absolută cunoaște că în sat a fost construit sau reparat vreun obiect cu ajutorul FISM. În temei, populația cunoaște cine a finanțat microproiectul din satul natal.

Circa jumătate din subiecții sondajului cred că de menținerea obiectului în prezent este responsabilă primăria și nu asociațiile de utilizatori (asociațiile de părinți) cărora într-adevăr, le revine misiunea primordială de menținere a obiectului reabilitat. Pentru asigurarea durabilității obiectelor reabilite în comunitățile rurale este necesară o informare mai amplă atât a membrilor asociațiilor de utilizatori (asociațiilor de părinți), ONG cât și a populației în întregime privind rolul care le revine fiecăruia și însușirea mecanismelor de asigurare a durabilității.

V. GRADUL DE MULȚUMIRE AL POPULAȚIEI VIZÂND REZULTATELE IMPLEMENTĂRII MICROPROIECTELOR ÎN MEDIUL RURAL

Zece ani de tranziție spre economia de piață, societate civilă și democrație s-au soldat, spre regret, cu dezamăgirea populației în reușita reformelor. Pentru populația rurală acești zece ani înseamnă degradarea indicilor calității vieții, proliferarea sărăciei, supraviețuirea la limita de existență, aprofundarea inegalității, acutizarea problemelor ecologice. Pe fondalul acestor realități triste împrăștierea peisajelor autohtone rurale prin obiectele de menire socială reabilitate totuși favorizează un grad evaluat de mulțumire în mediul populației rurale.

Faptul că pe parcursul ultimilor ani s-au întreprins și continuă să se întreprindă unele eforturi, în vederea îmbunătățirii condițiilor de trai ale satului, însuflă încredere și speranță oamenilor. Populația republicii începe să înțeleagă că în condițiile sărăciei în care-și duce existența astăzi satul moldovenesc, sătenii nu sunt singuri în speranța de a-și vedea comuna prosperă, de a dispune de condiții decente de viață și a asigura un viitor temeinic copiilor săi.

Actualul studiu sociologic denotă, că activitatea desfășurată de către FISM în ultimii ani în mediul rural al republicii a lăsat o amprentă pozitivă în toate localitățile satești ale Moldovei în care s-au implementat diferite proiecte. Fapt confirmat de însăși populația acestor localități.

Astfel, potrivit studiului în cauză marea majoritate a populației chestionate sau 89% din participanții la sondaj și-au exprimat mulțumirea față de *obiectul reabilitat* din localitate, dintre care 39% sunt foarte mulțumiți de aceasta, 50% – destul de mulțumiți și doar 10% au declarat că nu sunt mulțumiți de obiectul reabilitat. La rândul său, practic, aceeași pondere impunătoare din subiecții studiului a apreciat înalt multitudinea de aspecte legate de obiectul reabilitat: *îmbunătățirea serviciilor prestate de obiect* (85%), inclusiv – 28% fiind foarte mulțumiți în acest plan, 57% – destul de mulțumiți, și doar 11% și-au exprimat nemulțumirea față de serviciile prestate de obiect.

La fel de pozitiv este apreciată de către populație *calitatea lucrărilor realizate la obiect*: 82% din participanții la sondaj au declarat că sunt mulțumiți de aceste lucrări, inclusiv 25% – foarte mulțumiți, 57% – destul de mulțumiți, iar 16% fiind nemulțumiți de calitatea lucrărilor realizate la obiect. Studiul în cauză relevă o *participare activă a satului la reparația / construcția obiectului*. Astfel 2/5 din participanții la cercetare sau 8 din 10 intervievați s-au arătat la rândul său mulțumiți de acest lucru, dintre care 31% – foarte mulțumiți, 49% – destul de mulțumiți. 18% sau circa 1/5 din subiecții sondajului au rămas totuși nemulțumiți de participarea satului la reparația / construcția obiectului.

Este la fel de înalt și gradul de mulțumire al populației privind *îngrijirea obiectului în prezent*. Potrivit studiului 82% din participanții la sondaj sunt mulțumiți astăzi de acest lucru, inclusiv 26% – foarte mulțumiți, 56% – destul de mulțumiți, totodată 15% și-au exprimat nemulțumirea în acest plan (vezi tabelul).

Cât de mulțumit sunteți Dvs. de:

	Foarte mulțumit %	Destul de mulțumit %	Nu prea mulțumit %	Deloc mulțumit %	Nș / nr %
Obiectul reabilitat în general	38.6	50.4	9.3	0.9	0.8
Îmbunătățirea serviciilor prestate de obiect	28.4	56.7	9.5	1.8	3.6
Calitatea lucrărilor realizate la obiect	25.1	56.5	15.3	0.4	2.7
Participarea satului la reparația / construcția obiectului	30.8	49.1	17.0	1.3	1.8
Îngrijirea obiectului în prezent	26.3	55.7	13.8	1.8	2.4

În linii mari și analiza gradului de mulțumire al populației, în funcție de tipologia microproiectelor, denotă un grad maximal de mulțumire al populației privind serviciile prestate de FISM și alte probleme axate în jurul lor, fapt ce nu trebuie desconsiderat.

Analiza comparativă a diferitor tipuri de microproiecte privind indicatorii axați de acestea, relevă o diferențiere pozitivă neconsiderabilă. Astfel, potrivit studiului un grad înalt de mulțumire foarte mulțumit / destul de mulțumit al populație la capitolul *obiectul reabilitat în general* se manifestă la următoarele tipuri de microproiecte: grădinițe de copii, măsuri anti-erozionale, puncte medicale, școli, centre de cultură (93 – 99%), la capitolul *îmbunătățirea serviciilor prestate de obiect* – de asemenea la microproiectele: grădinițe de copii, puncte medicale, măsuri anti-erozionale, centre de cultură, școli (89 – 100%), la capitolul *calitatea lucrărilor realizate la obiect* – proiectele: grădinițe de copii, puncte medicale, măsuri anti-erozionale, școli, sistem gaz (86 – 99%), privind *participarea satului la reparația / construcția obiectului* un grad înalt de mulțumire al subiecților studiului se evidențiază la microproiectele: grădinițe de copii, puncte medicale, măsuri anti-erozionale, sistem gaz, școli (80 – 99%) și, în sfârșit, la capitolul *îngrijirea obiectului în prezent* – la proiectele: puncte medicale, grădinițe de copii, program educativ, sistem gaz, școli, centre de cultură (83 – 100%).

Și, viceversa, un grad mai pronunțat de nemulțumire al populației se manifestă la capitolul *obiectul reabilitat* în cazul microproiectelor: sistem apă, mediul ambiant, drumuri, sistem gaz (15 – 23%), pentru itemul *îmbunătățirea serviciilor prestate* – la microproiectele: mediul ambiant,

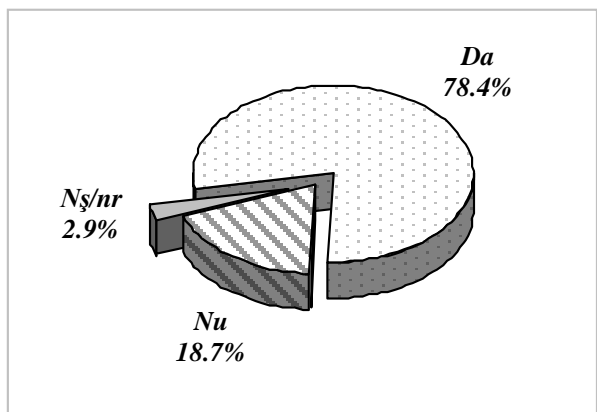
sistem apă, sistem gaz, drumuri (14 – 32%), privind *calitatea lucrărilor realizate la obiect* – sistem apă, mediul ambiant, drumuri, program educativ, centre de cultură (20 – 47%), privind *participarea satului la reparația / construcția obiectului* – mediul ambiant, drumuri, sistem apă, școli, centre de cultură (19 – 35%), la *îngrijirea obiectului în prezent* un gard evaluat al nemulțumirii populației se manifestă la microproiectele: mediul ambiant, sistem apă, drumuri, măsuri anti-erozionale (22 – 66%) *vezi tabelele în anexa 2.*

Necătând la unele aprecieri negative, date de subiecții studiului privind gradul de mulțumire al populație față de itemurile susnumite, rezultatele studiului sociologic totuși demonstrează că efectele survenite în urma implementării microproiectelor sunt sesizabile și rămân a fi destul de înalt apreciate de către populație. Majoritatea absolută a persoanelor chestionate sau 93% (populația – 92%, experții – 96%) au opinat că în localitatea sa în urma implementării microproiectului s-a obținut un obiect bine reabilitat. La rândul său, subiecții studiului au menționat că, odată cu renovarea obiectului în comunitate sau produs schimbări pozitive și, anume: s-au îmbunătățit serviciile prestate de obiectul reabilitat 86% inclusiv populația – 85%, experții – 89%; 84% din respondenți consideră că a crescut încrederea populației în forțele proprii (populația – 81%, experții – 90%); 81% că a crescut responsabilitatea oamenilor pentru soluționarea problemelor satului (populația – 81%, experții – 82%).

Luând în considerație faptul că conducerea locală s-a implicat foarte activ la realizarea microproiectelor în localitate, studiul demonstrează că aceasta a dus la creșterea autorității primăriei în fața populației 84% din participanții sondajului declarând aceasta, inclusiv 81% din rândul populației și 91% a experților, factor mai rar întâlnit în societatea noastră la ora actuală. Totodată, în opinia a 83% din subiecții sondajului, inclusiv a 80% din numărul populației și a 89% experților s-a îmbunătățit conlucrarea dintre conducerea locală și oamenii din sat (populația – 80%, experții – 89%).

Deși raportul opiniilor este evident în favoarea aprecierilor pozitive, necesită explicații și cele care au primit o apreciere mai inferioară.

**Dvs. considerați că după renovarea obiectului,
în sat s-au îmbunătățit condițiile de trai?**

Astfel, în comparație cu celelalte variante de răspuns, itemul *îmbunătățirea condițiilor de trai* după reabilitarea obiectului în localitate a înregistrat o apreciere mai joasă, opiniile respondenților plasându-se astfel: 78 la sută din subiecții chestionați au afirmat că după renovarea

obiectului în localitate condițiile de trai ale populației s-au îmbunătățit, 19 la sută – au menționat că schimbări în acest plan nu s-au produs. Doar 3 la sută din cei chestionați au rămas nedecși.

La fel, și în viziunea populației (20%) și a experților (15%) mai puțin sesizabile sunt schimbările intervenite în îmbunătățirea condițiilor de trai ale populației.

Percepția mai joasă, în opinia subiecților studiului, a itemului *îmbunătățirea condițiilor de trai* își găsește explicația în faptul că soluționarea problemei date necesită timp, considerabile forțe materiale și financiare și nu poate fi atinsă doar prin realizarea unui singur microproiect.

În pofida deficiențelor cu care se confruntă actualmente populația rurală, soluționarea celei mai stringente probleme a comunității condiționează motivația pozitivă (populația – 90%, experții – 93%) spre încrederea că mai există organizații care conștientizează la justa valoare situația satului moldovenesc și acordă sprijinul necesar în condițiile de astăzi, când statul este incapabil (reieșind din criza social-economică, financiară în care a nimerit țara) de a mai interveni. Contrariul au afirmat doar numai 6% din cei chestionați.

Concluzionând cele spuse mai sus este de remarcat faptul că în acest plan Fondul de Investiții Sociale este o organizație binevenită și salutabilă.

Potrivit opiniilor persoanelor supuse interviului focalizat se evidențiază un șir de rezultate pozitive, obținute în urma implementării microproiectelor. Drept cel mai semnificativ rezultat pozitiv (31%) obținut după realizarea proiectelor a fost menționat reabilitarea obiectului identificat de comunitate, și anume: gazificarea satului (29%), repararea drumurilor (17%), repararea școlii (14%), repararea grădiniței (12%), stoparea alunecărilor de teren, înverzirea sectoarelor cu risc sporit (10%), repararea casei de cultură (7%), restaurarea fântânilor (7%), repararea apeductului (5%) și construcția fântânilor arteziene (2%) etc.

În urma implementării proiectelor, conform opiniilor subiecților investigați, în localitate, la fel, s-au îmbunătățit condițiile de instruire și educație a copiilor (8%), populația a conștientizat necesitatea contribuției în comun la reabilitarea obiectului și ridicarea responsabilității (7%), s-a obținut un obiect bine reabilitat și s-a îmbunătățit calitatea serviciilor prestate de acesta (7%), s-au îmbunătățit condițiile de trai și de muncă ale locuitorilor rurali câte (6%), oamenii din localitate au devenit mai activi obținând deprinderi de muncă în comun (5%).

La rândul său, au mai fost menționate și asemenea aspecte pozitive intervenite în urma implementării microproiectelor ca: soluționarea celor mai stringente necesități ale satului, schimbarea aspectului satului, creșterea încrederii populației față de primărie, FISM și alte organizații finanțatoare, ocuparea în masă a tineretului, grija față de oameni, apariția încrederii că lucrurile se pot schimba spre bine etc.

Cele mai semnificative greșeli comise în procesul implementării proiectelor și menționate de subiecții interviului focalizat sunt: încălcarea termenului dării în exploatare a obiectului reabilitat (19%); selectarea incorectă a organizației pentru realizarea lucrărilor la obiect (13%); controlul superficial din partea FISM asupra calității lucrului îndeplinit de către organizația selectată pentru realizarea lucrărilor la obiect (12%); întâlnirea dificultăților în colectarea contribuției (11%).

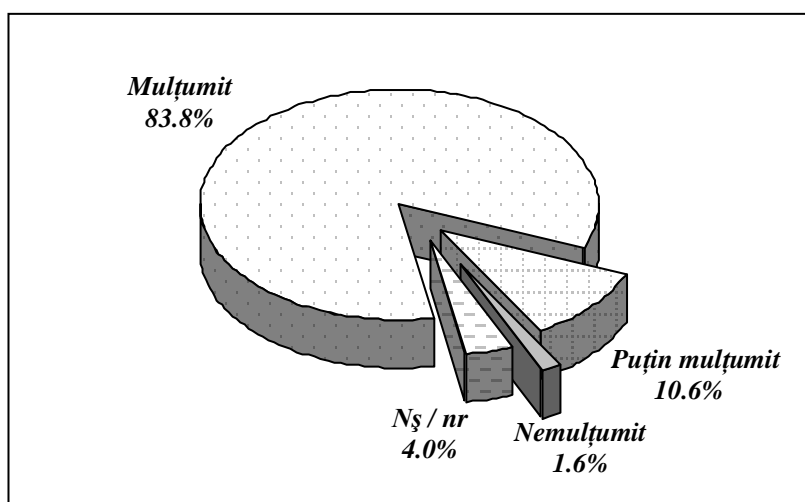
Sunt relevante și alte opinii, deși nu au întrunit un procentaj evaluat, cum ar fi: calitatea proastă a lucrului îndeplinit și nefinisarea lucrărilor la obiect, distrugerea drumurilor în urma montării țevilor pentru conductele cu gaz, stoparea lucrărilor în condiții naturale favorabile etc.

Drept erori în procedurile de lucru ale FISM au fost menționate: transferarea cu întârziere a banilor pentru realizarea proiectelor, selectarea întârziată a organizației ce trebuie să realizeze lucrările de construcție; la alegerea organizației executoare nu s-a ținut cont de părerea primăriei, la concurs au participat întreprinderi fantome (adică, participau trei organizații, dar în realitate era una, însă cu sigilii diferite); participarea redusă a populației la alegerea executorului etc.

În urma analizei răspunsurilor oferite de persoanele supuse interviului focalizat constatăm, că așteptările acestora privind rezultatele obținute după implementarea microproiectelor au fost justificate în 63 la sută din cazuri. Aproximativ 27% au declarat că așteptările sale în acest sens s-au îndreptățit parțial, iar 5% din subiecții intervievați au afirmat că nu s-au justificat. Așteptările subiecților investigați au fost justificate în cazurile: obținerii unui obiect bine reabilitat și important pentru comunitate (85%). De asemenea, ei au apreciat intențiile și scopurile FISM drept binevenite, îndeosebi, acestea fiind mai evidente în cazul susținerii financiare și tehnice a microproiectelor.

Cei care au menționat că așteptările sale privind rezultatele obținute au fost îndreptățite parțial (27%) sau deloc (5%) au evidențiat drept esențiale următoarele cauze: încălcarea termenului de dare în exploatare a obiectului reabilitat (25%), nefinisarea lucrărilor (20%), calitatea joasă a lucrărilor realizate la obiect (15%), ridicarea prețurilor la materialele de construcție din cauza tergiversării lucrului (10%), dezinteresul FISM față de problemele satului (10%). Au fost reliefate și asemenea aspecte ca: controlul insuficient al FISM asupra contractorilor, insuficiența de informare a populației, repararea parțială a obiectului, angajarea lucrătorilor incompetenți pentru realizarea lucrărilor la obiect.

Cât de mulțumit sunteți de colaborarea cu FISM?

După cum relevă datele studiului de opinie, marea majoritate a populației (84%) au afirmat faptul că locuitorii comunelor sunt mulțumiți de colaborarea cu FISM. La rândul său, 11% din respondenți sunt mai puțin mulțumiți de această colaborare și, doar 2% din subiecții sondajului și-au exprimat nemulțumirea de conlucrarea sa cu Fondul.

În condițiile când infrastructura socială și economică a sectorului rural este în continuă degradare și este evidentă incapacitatea statului de a redresa lucrurile în viitorul apropiat, intervenția fondului este apreciată pozitiv. Oamenii sunt recunoscători pentru ajutorul acordat în soluționarea celei mai stringente probleme a localității.

Gradul înalt de mulțumire pentru colaborarea cu FISM este rezultatul aprecierii evaluate, date de populație și experți, obiectelor reabilitate, îmbunătățirii serviciilor prestate de obiect, participării oamenilor la lucrările de reparație, îngrijirii acestora în prezent și a conștientizării eficacității efortului întregii comunități în soluționarea problemelor satului.

Rezultatele studiului vorbesc elocvent că după renovarea obiectului în sat s-au produs schimbări calitative în serviciile prestate de obiectul reabilitat, s-au îmbunătățit condițiile de trai, a crescut responsabilitatea oamenilor pentru soluționarea problemelor satului, a crescut încrederea că mai există organizații care pot să-i ajute.

VI. PARTICIPAREA POPULAȚIEI COMUNITĂȚII LA REALIZAREA MICROPROIECTULUI

Lansarea microproiectelor FISM a contribuit la ridicarea nivelului de activism al sătenilor. În condițiile incapacității statului de a redresa lucrurile în sectorul rural, intervenția FISM este susținută de majoritatea locuitorilor comunelor.

Promtitudinea populației comunității de a participa la redresarea microproiectelor trebuie să se bazeze pe capacitatea înaltă de organizare a administrației locale.

Marea majoritate a persoanelor chestionate consideră *importantă* participarea oamenilor din sat la procedurile de lucru ale FISM și, anume la: alegerea obiectului – 97% inclusiv, populația – 97% și experții – 98%, privind alegerea prin concurs a organizației pentru realizarea lucrărilor 91% inclusiv, populația – 90%, experții – 91%, la fel, 91% din subiecții studiului menționează importanța colectării contribuției inclusiv, populația – 89% și experții – 96%. Importanța participării oamenilor din sat la supravegherea calității lucrărilor la obiect a fost menționată de 92% din subiecți, inclusiv, populația – 92% și experții – 95%, privind menținerea și exploatarea obiectului – 93%, inclusiv, populația – 91% și experții – 97%. Totodată, un procent nesemnificativ din rândurile populației (3 – 11%) și a experților (2 – 8%) consideră că nu este prea *importantă* sau *deloc importantă* participarea oamenilor din sat la procedurile de lucru ale FISM. Ceilalți până la 100% nu și-au exprimat opinia privind acest fapt (vezi tabelul).

Cât de importantă credeți că este participarea oamenilor din sat la:

	Foarte importantă		Destul de importantă		Nu prea importantă		Deloc importantă		Nș/nr	
	Populația %	Experții %	Populația %	Experții %	Populația %	Experții %	Populația %	Experții %	Populația %	Experții %
Alegerea obiectului (prin adunare, referendum)	64.0	72.2	32.9	26.2	2.6	1.5	0.0	0.1	0.5	0.0
Alegerea prin concurs a organizației pentru realizarea lucrărilor	43.7	56.2	46.6	35.1	5.2	7.1	2.5	0.6	2.0	1.0
Colectarea contribuției (în bani, muncă)	45.4	63.8	43.1	32.1	10.1	3.8	0.8	0.1	0.6	0.2
Supravegherea calității lucrărilor la obiect	46.6	58.3	44.9	36.2	6.3	5.1	1.0	0.0	1.2	0.4
Menținerea și exploatarea obiectului	53.6	62.4	37.2	34.8	6.1	2.1	0.4	0.1	2.7	0.6

Unul din scopurile studiului este de a scoate în evidență gradul de activism sau măsura în care conducerea locală și populația s-a implicat la rezolvarea problemelor satului. În urma analizei opiniilor subiecților studiului se constată, că la procedura de *alegere a obiectului* pentru reabilitare din comunitate în mare măsură s-a implicat primăria (79%), locuitorii satului (62%) și însăși persoanele chestionate (45%). O implicare mai moderată, *într-o oarecare măsură*

la procedura sus numită, se atestă în cazul propriei aprecieri a respondentului (36%), locuitorilor satului (34%), primăriei (17%). Este semnificativ mai jos procentul celor care consideră că s-au implicat *în mică măsură* sau *deloc* în alegerea obiectului pentru reabilitare, astfel cei mai autocritici s-au dovedit a fi însăși subiecții chestionați (18%), după care urmează locuitorii satului (3%) și primăria (3%). Procentul subiecților nedeciși este neimportant, variind în jurul 1%.

Testarea *alegerii prin concurs a organizației pentru realizarea lucrărilor la obiect* evidențiază, în primul rând, implicarea considerabilă a primăriei (73%), urmată de locuitorii satului (30%) și însăși subiecții chestionați (30%). Implicarea *într-o oarecare măsură* reliefează următoarea distribuție a opiniilor: populația (46%), însăși subiecții chestionați (31%) și primăria (21%). Și în cazul dat un grad mai evaluat de autocritică se constată în autoaprecierile respondenților (36%), mai moderate fiind în cazul locuitorilor satului (19%) și ne semnificativă fiind pentru primărie (4%). Procentul subiecților nedeciși variind între 2% și 4%.

În cazul testării *colectării contribuției sub formă de bani, muncă*, la fel, se constată o implicare substanțială a primăriei (70%), mai puțin evidentă este pentru locuitorii satului (40%) și al implicării personale a respondenților (34%). *Într-o oarecare măsură* s-a implicat la această procedură de lucru populația satului (47%), însăși respondenții (40%) și primăria (23%). Un procent însemnat din subiecții studiului au recunoscut că s-au implicat *în mică măsură* sau *deloc*. Aprecierea dată fiind valabilă însăși pentru respondenți personal (25%), locuitorii satului (12%) și mai puțin evidentă în cazul primăriei (5%). Procentul celor nedeciși variind în jurul 1 – 1.5%.

Ca și în cazurile precedente, măsura implicării primăriei la *supravegherea calității lucrărilor la obiect* este apreciată înalt (64%) spre deosebire de locuitorii din sat (28%) și însăși subiecții chestionați (23%). Pentru varianta de răspuns *într-o oarecare măsură* a implicării la această procedură a proiectului se reliefează următoarele opțiuni: locuitorii satului (49%), însăși respondenții (37%), primăria (26%). Variantele de răspuns privind implicarea în mică măsură și deloc este mai evidentă pentru personal respondenții (38%), locuitorii satului (20%) și mai puțin evidentă atestându-se în cazul primăriei (7%). Procentul subiecților nedeciși variind de la 1% la 3%.

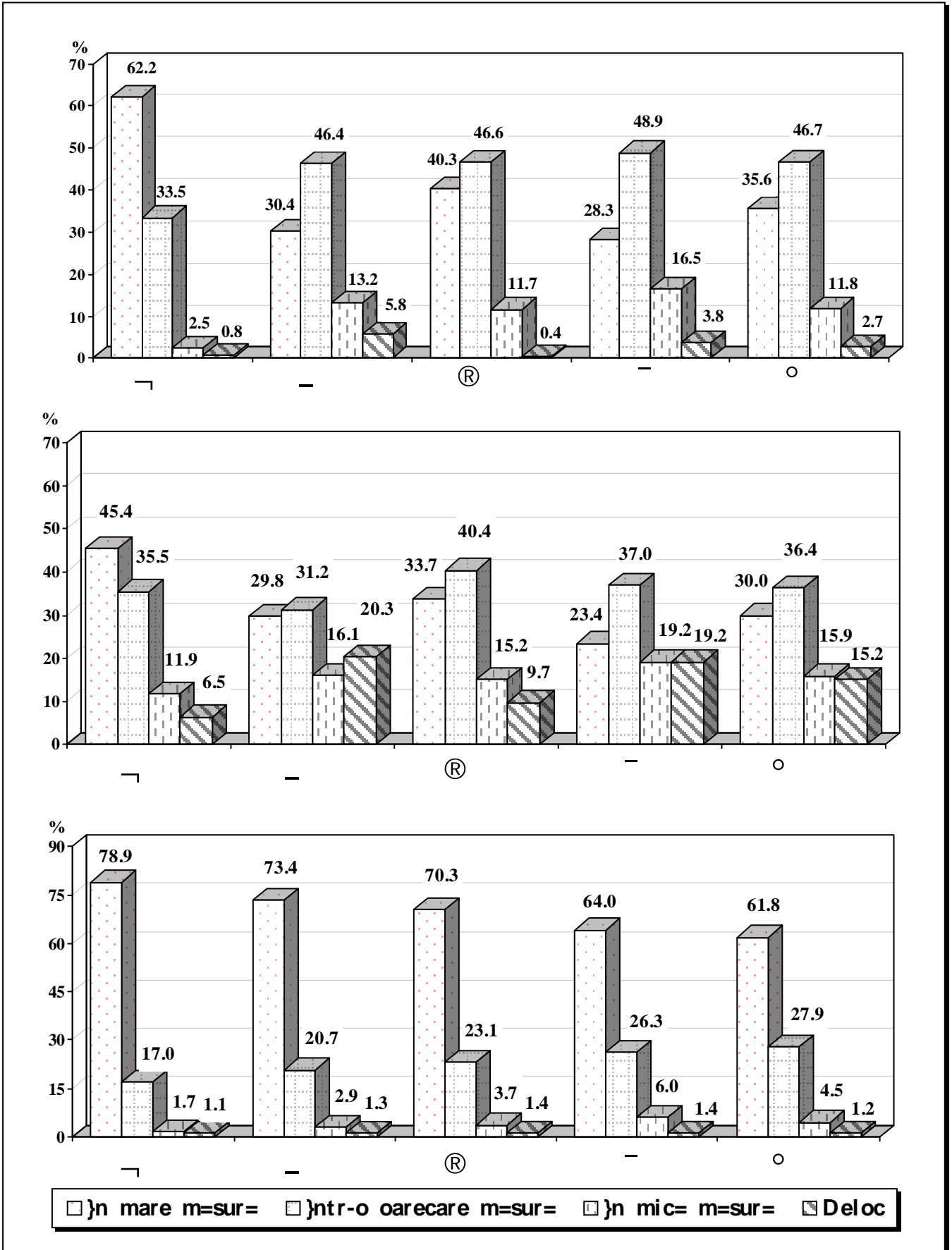
Analiza următorului item, propus spre examinare în chestionar, *menținerea și exploatarea obiectului reabilitat în localitate*, denotă, de asemenea, o implicare *în mare măsură* a primăriei (62%) spre deosebire de locuitorii satului (36%) și însăși respondenți (30%). *Într-o oarecare măsură* a fost apreciată mai evident implicarea locuitorilor satului (47%) și a respondenților (36%) decât a primăriei (28%).

Și-au autoapreciat implicarea sa în mică măsură și deloc însăși respondenții (31%) spre deosebire de locuitorii satului (15%) și primărie (6%).

Procentul de nonrăspunsuri fiind mai evident în cazul primăriei (5%), urmat fiind de locuitorii din sat (3%) și însăși respondenți (3%).

Rezultatele obținute denotă că populația conștientizează și apreciază mult efortul primăriei în implementarea microproiectelor în comunități. În corelație cu înalta apreciere dată activității primăriei crește prestigiul și încrederea oamenilor față de administrația locală (*vezi diagramele*).

- 1 – Alegerea obiectului (prin adunare, referendum)
- 2 – Alegerea prin concurs a organizației pentru realizarea lucrărilor
- 3 – Colectarea contribuției (în bani, muncă)
- 4 – Supravegherea calității lucrărilor la obiect
- 5 – Menținerea și exploatarea obiectului

Faptul că o parte importantă din locuitorii satului sunt mai puțin receptivi la procedurile de lucru ale FISM a condus logica investigație spre plasarea unei întrebări deschise în chestionar, care ar testa cele mai efective măsuri necesare de a fi întreprinse privind includerea cât mai activă a segmentelor sociale în soluționarea problemelor satului. Din totalul universului investigat 24% nu au știut sau nu au dorit să-și expună opinia sa privind această întrebare. Din numărul celor care au răspuns la întrebarea deschisă, evidențiem primele cinci măsuri cele mai efective, în viziunea populației și a experților: organizarea de către conducerea locală a adunărilor, întrunirilor cu populația privind problemele satului și explicarea căilor de soluționare ale acestora (54%); îmbunătățirea stării materiale a populației (9%); cointeresarea populației în soluționarea problemelor satului (8%); informarea populației privind activitatea FISM prin intermediul mass-media (6%); implementarea noilor proiecte pentru dezvoltarea sectorului rural (5%).

Deși au acumulat un procent minim, merită atenție și asemenea opinii ca: organizarea seminarelor și întrunirilor cu reprezentanții FISM; explicarea importanței aportului populației la rezolvarea problemelor satului și luarea deciziilor, propagarea pe larg a experienței de lucru a FISM cu alte sate, prezentarea de către primărie a dării de seamă privind activitatea sa, asigurarea transparenței utilizării fondurilor FISM în procesul implementării microproiectului.

Rezultatele studiului confirmă faptul că marea majoritate a respondenților cred că participarea oamenilor din sat este foarte importantă și destul de importantă în alegerea obiectului (prin adunare sau referendum), selectarea prin concurs a organizației pentru realizarea lucrărilor, colectarea contribuției (în bani, muncă), supravegherea calității lucrărilor la obiect, menținerea și exploatarea obiectului.

În fond, populația rurală este conștientă că de gradul său de implicare depinde în mare măsură reușita implementării microproiectului și durabilitatea acestuia.

Datele studiului confirmă că atât oamenii din sat cât și respondenții s-au implicat în mare măsură sau într-o oarecare măsură la procedurile de realizare a microproiectului. Gradul autocritic vizând implicarea populației satului, în general, cât și personal al respondentului în procedurile de lucru ale FISM denotă un imens teren de lucru încă nevalorificat.

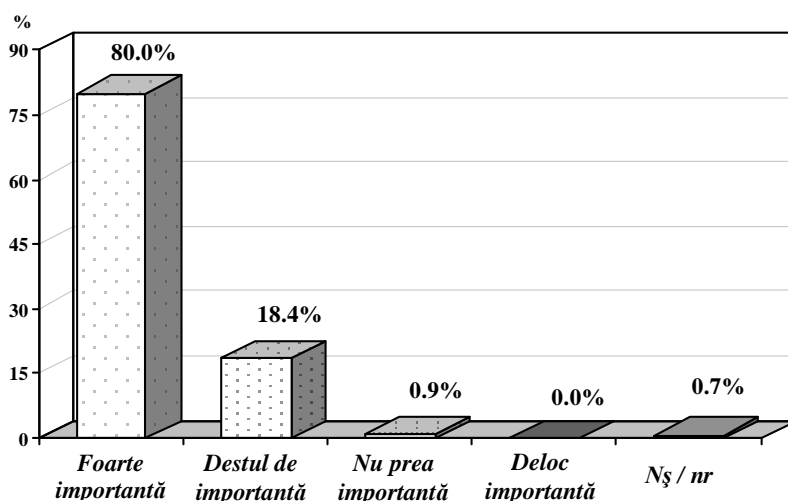
Respondenții și-au arătat disponibilitatea de implicare, însă, drept suport servindu-le înalta capacitate de organizare a administrației locale. Răspunsurile obținute confirmă înalta apreciere a participării primăriei la realizarea microproiectului.

Interacțiunea calitativă a FISM cu autoritățile locale are un impact pozitiv asupra acestora, condiționând ridicarea nivelului de prestigiu și autoritate a administrației publice locale în mediul comunitar rural.

VII. DIRECȚIONAREA FONDURILOR ÎN VEDEREA SOLUȚIONĂRII CELOR MAI STRINGENTE PROBLEME ALE COMUNITĂȚII

Evaluarea problemelor de strictă prioritate pentru comunitățile rurale constituie esența direcționării corecte a fondurilor în vederea soluționării celor mai stringente probleme a localităților rurale, îmbunătățirea condițiilor de viață și de trai a populației și, în mod special, a păturilor social vulnerabile. Atingerea acestor scopuri garantează succesul implementării microproiectelor, confirmă reușita metodelor și procedurilor de lucru ale FISM, stimulează inițierea de noi proiecte.

Cât de importantă a fost pentru oamenii din localitate problema soluționată cu ajutorul financiar al FISM?

În procedurile de lucru ale FISM-ului este foarte important faptul, că însăși populația identifică cele mai stringente probleme ale comunității și, evident, conștientizează mai apoi că anume datorită susținerii financiare a fondului acestea și-au găsit soluționarea adecvată. Astfel, potrivit studiului în cauză absoluta majoritate

a populației chestionate (98%) a afirmat că problema soluționată în localitatea lor a fost de o importanță majoră, 4/5 sau 80 la sută caracterizând-o ca *foarte importantă*, iar 18 la sută drept *destul de importantă* pentru oamenii din localitate și doar circa 2% din cei chestionați considerând-o *neimportantă*. Deci, după cum arată rezultatele cercetării, FISM în activitatea sa lovește în "țintă", soluționând anume problemele cheie din localitățile rurale ale republicii.

Conform distribuției răspunsurilor după tipologia microproiectului se constată o apreciere mai înaltă, cu mult peste nivelul mediu, practic în toate cazurile de implementări a microproiectelor în mediul rural evidențiindu-se îndeosebi cazul microproiectelor grădinița de copii (97%), sistem de gazificare (94%) și măsuri anti-erozionale (91%).

De rând cu aprecierea importanței soluționării cu sprijinul FISM-ului a diferitor probleme din localitățile rurale, studiul sociologic a scos la iveală și doleanțele populației privind soluționarea ulterioară a altor probleme din comunitățile supuse sondajului. Astfel, în vederea identificării problemelor care ar trebui soluționate în viitorul apropiat în localitățile rurale.

Din variantele de răspuns, oferite în chestionar și posibilitatea plasării acestora în conformitate cu prima, a doua și a treia prioritate se evidențiază destul de elocvent necesitatea unor eventuale direcționări în timpul apropiat ale fondurilor financiare. După cum relevă rezultatele studiului de primă necesitate, în viziunea subiecților chestionați, se prezintă a fi **gazificarea satului** (36%), urmată de reparația drumurilor (24%), reparația școlii (19%). La cea de a doua alegere a populației pe prim plan (27%) a fost plasată necesitatea **reparației drumurilor**, urmată de asigurarea satului cu gaze naturale (18%) și asigurarea cu apă potabilă (14%). Și în cazul celei de-a treia alegere obține primatul aceeași necesitate de **reparație a drumurilor** (23%), urmată de crearea unor servicii pentru ajutorarea bătrânilor (14%), amenajarea gunoiștelor (-13%) (*vezi graficul în anexa 2*).

În urma rezultatelor de mai sus se poate concluziona că în viitor problemele de stringentă necesitate pentru soluționare a comunităților se prezintă a fi gazificarea, reparația drumurilor și a școlilor.

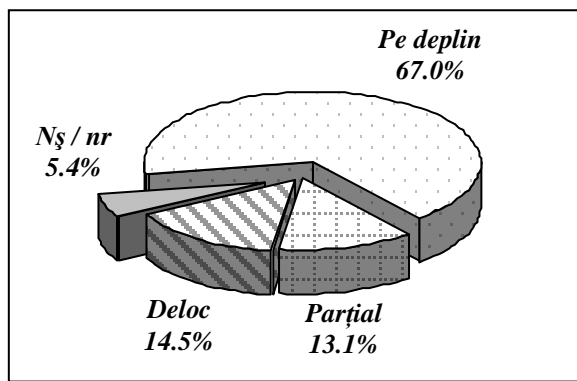
În continuitatea logică a prezentului demers sociologic, răspunsurile decodificate din ghidul de interviu vin să confirme opiniile subiecților incluși în eșantionul investigației.

Subiecții intervievați (100%) sunt dispuși de a colabora și pe viitor cu FISM, motivul prioritar fiind realizarea și a altor tipuri de proiecte în sat (66%) ca: gazificarea satului, repararea drumurilor și școlilor, asigurarea cu apă potabilă, realizarea proiectelor ecologice, construcția sistemelor de canalizare, realizarea proiectelor pentru tineret și copii, construcția drumurilor și telefonizarea satului. O parte din respondenți invocă drept motiv de colaborare cu FISM, îmbunătățirea infrastructurii social-economice a satului și condițiilor de viață ale oamenilor (22%).

Grupând celelalte răspunsuri se constată câteva motive esențiale care determină populația să colaboreze și pe viitor cu FISM, deoarece rămâne deocamdată investitorul de bază în infrastructura rurală și alte surse de finanțare a sectorului rural deocamdată lipsesc; un motiv în plus fiind și faptul că reprezentanții FISM au dat dovadă de competență profesională și rezultate eficiente. Alt grup de motive, invocate de subiecții intervievați este: preluarea deprinderilor eficiente de muncă; sporirea încrederii populației în forțele proprii; crearea noilor locuri de muncă; ridicarea nivelului de organizare și creșterea responsabilității comunității față de menținerea obiectului reabilitat.

Unul din obiectivele operaționale al FISM este de a contribui la asigurarea condițiilor de viață mai bune pentru populația rurală din Moldova și în special pentru păturile social-vulnerabile, crearea posibilităților de a se folosi de obiectele reabilitate de către FISM. Testarea sociologică a populației privind măsura posibilităților celor mai sărace familii din sat de a se folosi de obiectul reabilitat a scos în evidență următoarea distribuție a răspunsurilor: 2/3 sau 67% din respondenți consideră că cele mai sărace familii au posibilitatea să se folosească *pe deplin* de avantajele obiectului reabilitat, 13% sunt de părerea că aceste familii pot face acest lucru *parțial*. La rândul său 15% din numărul celor intervievați consideră că familiile cele mai sărace din sat deloc nu au posibilitatea să se folosească de obiectele reabilitate.

**În ce măsură familiile cele mai sărace din satul Dvs.
au posibilitatea de a se folosi de obiectul reabilitat?**

Din totalul (28%) respondenților, care au considerat că familiile sărace au acces parțial sau sunt lipsiți completamente de posibilitatea de a beneficia de obiectele reabilitate, au enumerat drept cauze esențiale în acest plan: insuficiența banilor (saliile, pensiile mici) – 79%, șomajul forțat – 5%, nivelul scăzut de viață – 4%, faptul că familiile date sunt domiciliat în alte mahalale și rar se folosesc

de obiectul reabilitat – 3%, prețuri mari la servicii – 3%. Merită atenție și asemenea motivații enumerate ca: atenția insuficientă a guvernărilor față de această categorie de familii și grija față de acestea. Elucidarea cauzelor imposibilității familiilor sărace de a se folosi de obiectul reabilitat a favorizat 21% de nonrăspunsuri.

Conform tipologiei microproiectului se constată cel mai redus acces al familiilor sărace la avantajele gazificării, doar aproximativ 1% din această categorie socială beneficiază *pe deplin*, 25% – *parțial*, iar 68% – *deloc*. De asemenea o situație problematică se constată și în cazul posibilității de utilizare a sistemului de apă de către familiile sărace. Dintre acestea doar 27% *pe deplin* se folosesc de obiectul reabilitat, 53% – *parțial*, 13% – *deloc*. Cauza care se desprinde din cifrele analizate denotă că achitarea contribuției pentru familiile sărace este în multe cazuri imposibilă.

Totodată, cel mai înalt grad de acces al familiilor sărace se înregistrează în cazul grădinițelor de copii și a școlilor reabilitate.

Analizele sociologice denotă că direcționarea fondurilor financiare a decurs în albia benefică comunităților rurale. Rezultatele cercetării denotă că în majoritatea cazurilor problema soluționată cu ajutorul financiar al FISM a fost de o importanță majoră pentru săteni. Rezultatele studiului sociologic evidențiază faptul că locuitorii comunelor își dau bine seama de importanța contribuției financiare a FISM în reabilitarea obiectului din sat.

Respondenții numesc drept probleme de maximă stringență ale comunităților asigurarea cu gaze naturale și reparația drumurilor. Drept urmare a opțiunilor majoritare FISM trebuie să-și orienteze acțiunile în vederea direcționării fondurilor pentru soluționarea acestui gen de probleme.

Se remarcă faptul, că deși povara sărăciei apasă mai mult asupra comunităților rurale, sătenii nu și-au pierdut sentimentul de compasiune pentru aproapele său, se îngrijesc de soarta semenilor săi, propunând crearea unor servicii pentru ajutorarea bătrânilor, familiilor sărace, invalizilor, copiilor în condiții de risc. Cea mai mare parte a populației investigate a fost de părerea că de obiectele reabilitate pot beneficia în deplină măsură și familiile cele mai sărace ale comunității.

Răspunsurile denotă că situația în localitățile rurale se agravează și în urma acutizării problemelor de mediu.

VIII. DEZVOLTAREA CAPACITĂȚILOR COMUNITĂȚILOR ÎN URMA IMPLEMENTĂRII MICROPROIECTELOR

Unul din scopurile esențiale ale FISM în urma implementării microproiectelor sale este de a orienta comunitățile rurale ulterior să activeze de sine stătător în soluționarea propriilor probleme. Realitatea socială demonstrează, că implementarea de către FISM în ultimii ani a microproiectelor în comunitățile rurale a impulsionat esențial procesul de dezvoltare al capacităților acestor sate. Îndeosebi, este relevant aportul primăriilor și agențiilor de implementare în acest plan. Se constată o disponibilitate mai avansată a membrilor comunității de a conlucra la soluționarea în comun a problemelor satului și o evidentă dorință a acestora de a participa personal la lucrările de renovare a satului natal.

În vederea dezvoltării capacităților comunităților locale, conducerea locală, agențiile de implementare, asociațiile de utilizatori (asociațiile de părinți), agenții economici în ultimii ani tot mai activ sunt implicați la implementarea microproiectelor în localitățile lor. Aportul lor la realizarea microproiectelor depinde de rezultatul final preconizat, adică reabilitarea sau construcția unui obiect din mediul rural.

Ținând cont de aceasta și în concordanță cu scopul cercetării, respondenții au fost solicitați să aprecieze aportul instituțiilor și asociațiilor care nemijlocit au fost implicate la implementarea microproiectului în localitate. Datele obținute în urma investigației sociologice denotă că marea majoritate sau 91 % din populația chestionată apreciază înalt aportul primăriei în acest plan (50% – foarte înalt, 32% – destul de înalt), la fel de înalt este apreciat și aportul agenției de implementare – 91%, inclusiv 58% – foarte înalt, 33% – destul de înalt. Aportul asociației de utilizatori sau asociației de părinți și pedagogi la implementarea microproiectului a fost apreciat pozitiv de 4/5 sau de 80% din subiecții sondajului, inclusiv 34% – cu calificativul foarte înalt și 46% – destul de înalt.

Procentul celor care au apreciat aportul acestor organizații la realizarea proiectului în localitate drept redus și foarte redus variază în intervalul de 5 – 14%. În această ordine de idei, este apreciat mult mai redus aportul agenților economici la compartimentul dat. Astfel, doar 46% din populația investigată a apreciat aportul lor ca fiind înalt și foarte înalt, ceea ce constituie un procent mic în comparație cu cel care l-au acumulat celelalte organizații. Aprecierea aportului drept redusă și foarte redusă a agenților economici la implementarea microproiectelor a fost estimată de 43% din participanții la sondaj.

Cum Dvs. apreciați aportul la implementarea microproiectului al*:

	Foarte înalt		Destul de înalt		Redus		Foarte redus	
	Populația %	Experții %	Populația %	Experții %	Populația %	Experții %	Populația %	Experții %
Primăriei	54.4	72.5	35.3	22.8	4.9	1.3	2.2	0.7
Agenției de Implementare	53.7	70.4	35.7	26.0	5.3	2.2	0.9	0.6
Asociației de Utilizatori sau Asociației de Părinți și Pedagogi	33.0	38.1	45.5	45.6	12.4	10.4	2.7	2.4
Agenților economici	11.8	25.9	27.9	36.0	19.3	21.1	27.6	11.1

* Ceilalți până la 100% – nș / nr

Pentru sesizarea diferențierii răspunsurilor s-a procedat la analiza rezultatelor date de către reprezentanții primăriei, asociației de utilizatori sau asociației de părinți, agenției de implementare și locuitorii satului care nu fac parte din aceste organizații.

Astfel, aportul adus de primărie la implementarea proiectului, mai mult de jumătate din populație (54%) și din experți (73%) îl estimează foarte înalt, în jurul la 35% din populație și 23% din experți îl apreciază *destul de înalt*. În cazul aprecierii aportului primăriei la implementarea microproiectului sunt ne semnificative procentele răspunsurilor negative, atât a populației (*reduc* – 5%, *foarte redus* – 2%), cât și a experților (*reduc* – 1%, *foarte redus* – 1%)

De asemenea, ceva mai mult de jumătate din populație (54%) și din experți (70%) apreciază foarte înalt contribuția agenției de implementare la realizarea microproiectului, pentru varianta *destul de înalt* s-au pronunțat 36% din populație și 26% din experți. Este de menționat faptul, că și în acest caz aprecierile negative privind aportul adus de agenția de implementare la realizarea microproiectelor sunt neesențiale, și anume: populația (*reduc* – 5%, *foarte redus* – 1%), experții (*reduc* – 2%, *foarte redus* – 1%).

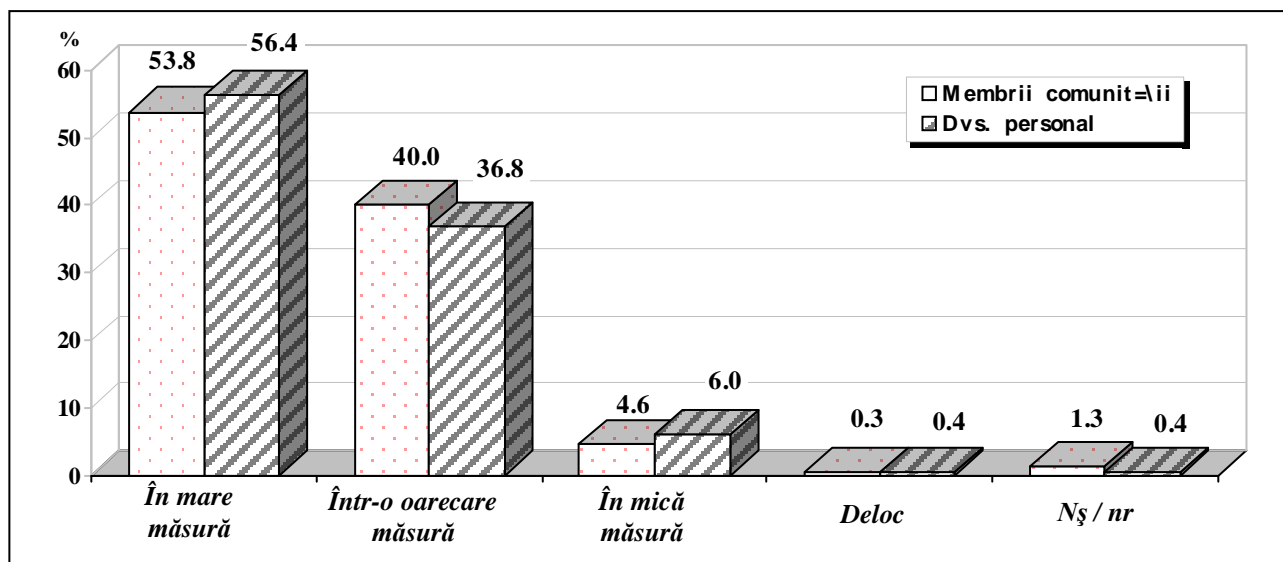
Aportul asociației de utilizatori este perceput drept foarte înalt de către 33% din populație și 38% din experți, pentru varianta *destul de înalt* s-au pronunțat câte 46% din populație și experți. La rândul său 12% din rândul populației și 10% din experți au apreciat aportul asociației susnumite drept *reduc*, câte 3% din populație și experți l-au apreciat foarte *reduc*.

Aportul agenților economici este estimat drept foarte înalt de numai 12% din populație și 26% din experți, pentru varianta *destul de înalt* s-au pronunțat 28% din populație și 36% din experți. Se remarcă faptul că răspunsurile negative cunosc o ascensiune mai evidentă în comparație cu itemii deja examinați și anume: populația (*reduc* – 19%, *foarte redus* – 28%), experții (*reduc* – 21%, *foarte redus* – 11%).

Concluziile care se impun în urma analizei sociologice vizând aprecierea aportului organizațiilor implicate la implementarea microproiectelor reliefează gradul de autoapreciere mai evaluat în cazul angajaților primăriei și a membrilor agențiilor de implementare, care de altfel și reprezintă segmentul social care s-a încadrat cel mai activ și a înregistrat cea mai performantă contribuție în procesul implementării microproiectului. Aportul asociației de utilizatori și a agențiilor economice atât în percepția populației, cât și a experților cunoaște o apreciere mai inferioară, tendință care se reliefează în testarea și a altor aspecte ale activității FISIM.

Reabilitarea cu succes a obiectului condiționează un grad mai înalt al responsabilității populației spre încadrarea mai departe în soluționarea problemelor comune ale satului. Astfel, potrivit studiului, partea majoritară a respondenților supuși chestionării (94%) sunt *dispuși* să creadă că după reabilitarea obiectului, membrii comunității au devenit mai predispuși ca înainte să contribuie *în mare măsură* (54%) sau *într-o oarecare măsură* (40%) la soluționarea în comun a problemelor satului. Cei care au afirmat că *în mică măsură* constituie doar 5% din întregul eșantion investigat. E de menționat faptul că, nimeni din subiecții sondajului nu au menționat că după reabilitarea obiectului, membrii comunității nu sunt deloc predispuși să contribuie la soluționarea problemelor satului deci, această variantă de răspuns nu a acumulat nici un procent.

**Măsura în care membrii comunității și însăși respondenții sunt mai predispuși
actualmente să contribuie la soluționarea problemelor satului**

Comparând măsura în care membrii comunității și însăși populația este mai predispusă ca înainte să contribuie la soluționarea în comun a problemelor satului se constată o oscilație ne semnificativă a opiniilor, care se plasează cu mult mai înalt de nivelul mediu.

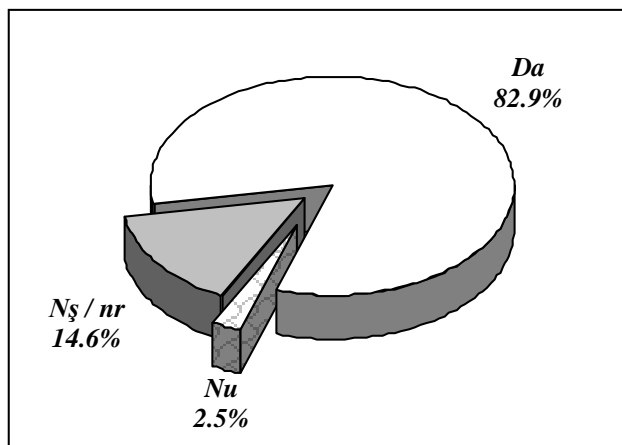
În urma analizei corelative opinia respondenților, vizând disponibilitatea membrilor comunității și a sa personală de a se încadra mai plener (*în foarte mare măsură*) în soluționarea

problemelor localității, constatăm în ambele cazuri că un segment important al populației rurale urmează să se încadreze în soluționarea problemelor satului, acesta stabilizându-se în jurul la 50%.

În aceeași ordine de idei, este semnificativ faptul că 99% din reprezentanții primăriei, agențiilor de implementare, asociațiilor de utilizatori (asociații de părinți), ONG și-au declarat disponibilitatea în foarte mare măsură sau într-o oarecare măsură să contribuie la soluționarea problemelor satului.

În vederea validării răspunsurilor obținute anterior a fost întreprinsă testarea problemei dezvoltării capacităților organizatorice prin intermediul chestionării membrilor agențiilor de implementare, asociațiilor de utilizatori, conducerii locale, aceștia reprezentând universul eșantionat al experților.

**Dvs., considerați că în rezultatul conlucrării cu FISIM
satul a obținut deprinderi de organizare mai înalte?**

Potrivit rezultatelor sondajului 83 la sută din experții chestionați consideră că în rezultatul conlucrării cu FISIM satul a obținut deprinderi de organizare mai înalte și doar 2% din această categorie de respondenți a afirmat contrariul. Procentul celor care nu au dat nici un răspuns la întrebarea dată constituie 15% din experții chestionați. Deci, putem concluziona în rezultatul participării la lucrările de reabilitare ale obiectului atât satul, cât și nemijlocit

membrii agențiilor de implementare, asociațiilor de utilizatori, conducerii locale, au obținut abilități mai performante în organizarea procesului de lucru în soluționarea problemelor satului.

Participarea reprezentanților conducerii locale, agenției de implementare, asociației de utilizatori sau asociației de părinți, ONG la reabilitarea și menținerea obiectului din localitate presupune acumularea de către ei a unui șir de deprinderi legate de identificarea problemelor stringente din localitatea lor, însușirea de noi forme și metode de lucru cu comunitatea; inițierea de noi proiecte și administrarea lor și, nu în ultimul rând, deprinderi de a lucra cu organizații finanțatoare, de colectare a banilor pentru contribuție, etc.

Astfel, potrivit rezultatelor analizate, 76 la sută din categoria dată de respondenți au declarat că în rezultatul implicării lor în activitățile de implementare a microproiectului au obținut deprinderi privind asumarea și respectarea unor responsabilități concrete, 74 la sută consideră că au obținut deprinderi de colectare a banilor pentru contribuție, iar 73 la sută din cei chestionați au afirmat că odată cu implicarea lor la realizarea microproiectului au însușit noi forme și metode de lucru cu comunitatea.

În ceea ce privește acumularea experienței privind inițierea și înaintarea propunerilor de proiecte, 72 la sută din cei chestionați au afirmat că au acumulat experiență în acest domeniu, 70 la sută din segmentul dat de respondenți au declarat că totodată au obținut și deprinderi privind organizarea concursurilor de selectare a contractorilor, la fel, 70 la sută consideră că în rezultatul participării lor la reabilitarea și menținerea obiectului au însușit capacitatea de identificare a problemelor și a căilor de soluționare a acestora.

În aceeași ordine de idei, este înregistrată o diminuare a procentului celor care au afirmat că au acumulat experiență de a lucra cu organizații finanțatoare, acesta constituind 68% din răspunsurile oferite, 66% au declarat că au obținut deprinderi în crearea unei asociații obștești, cel mai mic procent înregistrându-se la capitolul capacitatea de a administra un proiect – 63%.

Concluzionând cele relatate anterior, reiese că, deși aprecierile pozitive se situează mai superior decât media, o parte importantă din experți simt deficiențe la următoarele capitole: capacitatea de a administra un proiect (19%), experiența de a lucra cu organizații finanțatoare (15%), crearea unei organizații obștești (15%), organizarea concursurilor de selectare a contractorilor (13%) etc. Este important și procentul de respondenți care nu știu sau nu s-au determinat vizând deprinderile obținute în procesul reabilitării și menținerii obiectului, acesta variind în intervalul 17-20%. Ceea ce ne vorbește despre aceea că nu toți participanții la realizarea microproiectelor în mediul rural au căpătat deprinderi de participare la reabilitarea și menținerea obiectului, fapt care denotă necesitatea unor accente suplimentare în organizarea activităților fondului.

Finalitățile de lucru ale FISM presupun deprinderea comunității de a lucra de sine stătător în activitatea lor de mai departe. În acest sens încercarea de a depista intențiile de viitor ale celui mai activ segment, încadrat în realizările microproiectelor, pot oferi prognoze credibile și apropiate de realitate.

Dvs. intenționați în viitorul apropiat:

	Da %	Nu %	Nș / nr %
Să inițiați noi proiecte	71.3	10.2	18.5
Să mențineți și să dezvoltați proiectul realizat cu suportul FISM	77.4	4.5	18.1
Să folosiți procedurile FISM la realizarea altor probleme	77.6	4.1	18.3
Să obțineți instruire suplimentară	72.6	9.0	18.4
Altceva	0.3	0.0	99.7

Din opiniile respondenților – experți depistăm că, marea majoritate (78%) sunt dispuși în viitorul apropiat să folosească procedurile FISM la realizarea altor probleme, 77% din ei intenționează în viitor să mențină și să dezvolte proiectul realizat cu suportul FISM. La rândul său, 73% doresc să obțină instruire suplimentară, iar 71% din respondenți preconizează să inițieze noi proiecte. Totodată, este semnificativ procentul celor care încă nu s-au determinat privind activitățile lor de mai departe, acesta variind în jurul a 18%.

Testarea sociologică a activităților pe care acest segment investigat intenționează să le realizeze în viitorul apropiat denotă imboldul pozitiv obținut în procesul colaborării cu FISM și ridicarea considerabilă a nivelului de încredere în viitorul apropiat, în forțele personale și ale comunității.

Potrivit studiului sociologic 71 la sută din persoanele chestionate au afirmat că au participat la diferite forme instructive, organizate de FISM, 17% din ei au declarat că nu au participat la nici o formă de instruire a FISM, 12% din segmentul dat de respondenți nu au dat nici un răspuns la întrebarea dată.

Din categoria respondenților care au afirmat că au participat la instruirile FISM, 41% le-au categorisit, în general, drept *foarte utile*. La rândul său, 43% din numărul celor chestionați și-au expus părerea, că aceste instruirii sunt *destul de utile*, și doar în jurul la 2% din subiecți le consideră *nu prea utile*. 14% din cei chestionați nu și-a exprimat opinia privind instruirile organizate de FISM.

În vederea depistării celor mai constructive propuneri, privind dezvoltarea capacităților satelor, experții au răspuns prin intermediul întrebării deschise. Avantajele întrebării deschise le-a permis respondenților să-și expună opiniile mai plenar și cu un efect calitativ evoluat.

Astfel, în opinia experților cele mai efective mecanisme de lucru pentru dezvoltarea capacităților satului s-au dovedit a fi: organizarea adunărilor, întâlnirilor, seminarelor cu populația și activul satului de către FISM (29%); finanțarea și realizarea noilor proiecte (17%); mai multe investiții în sectorul rural (12%); informarea în masă a populației privind activitatea FISM (9%); o colaborare mai strânsă între FISM și conducerea locală (7%); colaborarea mai intensă cu sătenii (6%); studierea profundă a problemelor satului și a obiectelor de menire socială (5%); editarea materialelor metodice: ghiduri practice, broșuri, buletine informative privind modalitățile și procedurile de implementare a proiectelor (2%).

Sunt constructive și asemenea propuneri, care au acumulat puține opțiuni, însă care sunt sesizabile și în răspunsurile anterioare fie ale populației sau ale experților. Acestea țin de micșorarea contribuției populației locale, pe parcursul derulării lucrărilor în teren FISM să numească un reprezentant din sat; deschiderea noilor centre de educație și creație a copiilor etc.

Un șir întreg de răspunsuri la compartimentul dat au vizat perfecționarea procedurilor de lucru ale FISM: diversificarea tipologiei proiectelor, achitarea la timp a plății pentru muncă, selectarea obiectivă a membrilor agenției de implementare, capabili să lucreze productiv,

acordarea creditelor pe un termen mai îndelungat, control strict, responsabilitate pentru îndeplinirea obligațiilor asumate etc.

În chestionar a fost adresată o întrebare cu scopul de a afla atitudinea experților față de distribuirea creditelor obținute în ultimul timp de Republica Moldova pentru îmbunătățirea condițiilor de viață a populației.

Marea majoritate a subiecților investigați din rândul experților (71%) consideră că, la distribuirea creditelor și granturilor acordate Republicii Moldova trebuie să participe nemijlocit populația. Celelalte opinii s-au divizat astfel: 16% din segmentul dat de respondenți consideră că granturile trebuie distribuite de către Guvern prin intermediul ministerelor, iar 13% – au refuzat să ofere răspuns sau nu au știut să răspundă.

Practica de distribuire a creditelor de către Guvern s-a compromis considerabil, oamenii pledând pentru transparență și argumentare a necesității împovărării republicii cu noi și noi datorii.

Deși atragerea creditelor și distribuirea acestora comportă critici evidente în mediul populației rurale, totuși, practica de lucru a FISM trezește apreciere și respect.

Membrii agențiilor de implementare, asociațiilor de utilizatori, conducerea locală de asemenea au fost rugați să aprecieze modalitatea de distribuire a banilor de către FISM. Astfel, experții, în cea mai mare parte, au apreciat modalitatea de distribuire a banilor de către FISM drept *foarte eficientă* – 31%, iar 50% din ei au apreciat-o drept *destul de eficient*. Pentru varianta *nu prea eficientă* s-au pronunțat doar 5% din respondenți. În rest, au declarat că nu știu sau nu au oferit nici un răspuns.

Concluzia care se impune în urma examinării răspunsurilor la compartimentul dat denotă că efortul organizatoric în implementarea microproiectelor în comunități le-a revenit primăriilor și agențiilor de implementare. În viziunea respondenților mai puțin efectiv s-a dovedit a fi aportul asociațiilor de utilizatori și agențiilor economice.

După reabilitarea obiectului, în viziunea respondenților, membrii comunității sunt mai predispuși ca înainte să contribuie la soluționarea în comun a problemelor satului. Aceeași disponibilitate este exprimată de însăși subiecții chestionați.

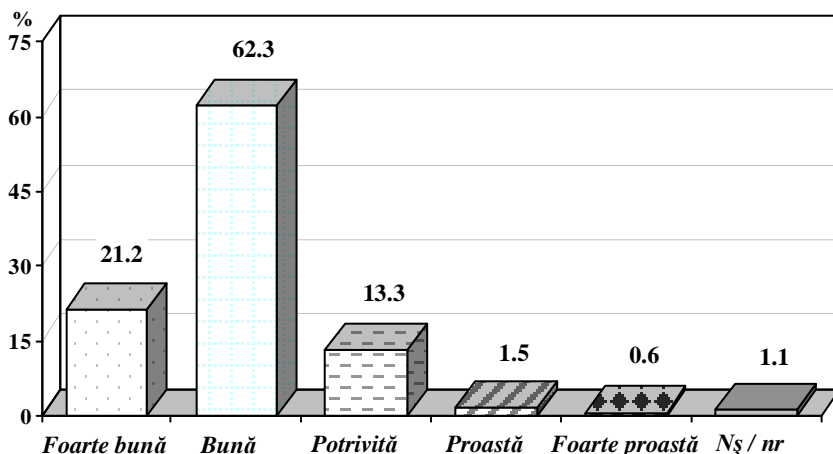
Microproiectele, implementate de FISM, au avut un impact pozitiv asupra organelor de conducere, antrenând un important segment dintre aceștia în toate etapele sale de lucru și în procesul de organizare. Astfel, organele administrației locale sunt orientate în condițiile economiei de piață spre asimilarea noilor metode de conducere. Accentul principal în această activitate este pus pe deprinderea conducerii locale de a exploata obiectele reabilite de infrastructură socială și economică și de a asigura durabilitatea acestora.

Rezultatele investigației sociologice denotă că în urma implementării microproiectelor membrii comunităților rurale au obținut deprinderi de organizare mai înalte, încredere în forțele proprii, dorința de a mai colabora și în continuare cu FISM, de a iniția noi proiecte.

IX. DURABILITATEA OBIECTULUI

Durabilitatea obiectului reabilitat înseamnă, mai întâi de toate, responsabilitatea comunei pentru menținerea obiectului reabilitat, capacitatea acesteia de a se autoorganiza și a se constitui într-o forță capabilă de a lua decizii și a le respecta. Scopul comun contribuie la activizarea satului și sporirea simțului de colectivism.

Cum Dvs. apreciați menținerea obiectului după reabilitarea lui?

Potrivit studiului sociologic, populația investigată din mediul rural apreciază înalt menținerea obiectului după reabilitare. Astfel, 84 la sută din persoanele chestionate apreciază cu calificativele *foarte bună* și *bună* menținerea obiectului după reabilitarea lui.

Pentru varianta *potrivită* au optat 13% din întregul univers eșantionat și doar aproximativ 2% – din subiecții sondajului au remarcat menținerea obiectului după reabilitarea lui drept *proastă* și *foarte proastă*.

Analiza comparativă în dependență de tipologia microproiectelor la capitolul menținerea *foarte bună* a obiectului reabilitat se evidențiază în cazul grădinițelor de copii (92%), punctelor medicale (45%), sistemelor de aprovizionare cu apă (37%), școlilor (26%), sistemelor de gazificare (25%), programelor educative (20%). Mai puțini respondenți au categorisit menținerea obiectului drept *foarte bună* în cazul reabilitării sau construirii centrelor culturale (17%), măsurilor anti-erozionale (13%), drumurilor (9%), iar pentru microproiectele vizând ameliorarea mediului ambiant nu s-a pronunțat nici un respondent.

Mai mult de jumătate din subiecții investigați au categorisit drept *bună* menținerea obiectelor după reabilitare în cazul: centrelor culturale (70%), măsurilor anti-erozionale (70%), școlilor (68%), sistemelor de gazificare (62%), programelor educative (60%), punctelor medicale (51%).

Cea mai inferioară apreciere în percepția populației a fost menținerea *proastă* (33%) și *foarte proastă* (30%) a microproiectelor de ameliorare a mediului ambiant.

În vederea menținerii obiectului reabilitat trebuie să se implice întreaga populație. Organizarea participării populației la menținerea obiectului îi revine primăriei și însăși reprezentanților populației, asociați în agenții de implementare, asociații de utilizatori, agenți economici.

Testarea gradului de participare la menținerea obiectului a celor mai importante organizații implicate în realizarea microproiectului a scos în evidență faptul, că populația în general apreciază pozitiv participarea lor la menținerea obiectului. În acest sens evidențiindu-se primăria, participarea căreia la capitolul dat a fost apreciată de marea majoritate a subiecților investigați (90%), drept activă, inclusiv 50% – foarte activă, 40% destul de activă. La fel de înalt a fost apreciată și participarea agențiilor de implementare 88%, (44% apreciind foarte înalt și tot atâția 44% apreciind destul de înalt participarea lor). O ușoară diminuare se înregistrează la aprecierea participării asociațiilor de utilizatori, ONG la menținerea obiectului, astfel 82% din cei chestionați au apreciat participarea acestor asociații ca fiind activă (35% – foarte activă și 47% – destul de activă). Aprecierea pasivă a participării primăriei, agenției de implementare și a ONG-ului la menținerea obiectului reabilitat oscilează între 6 – 12%.

În aceeași ordine de idei, cu mult mai pasivă este estimată participarea agenților economici la menținerea obiectului. Aprecierea participării lor ca fiind activă, a fost calificată doar de 46% din persoanele chestionate, inclusiv foarte activă – 16% și destul de activă – 30%, iar 45% a estimat participarea lor drept pasivă (22% – pasivă, 23% – foarte pasivă). Deci, participarea agenților economici cunoaște o apreciere mai joasă din parte populației decât primăria, agenția de implementare și asociația de utilizatori.

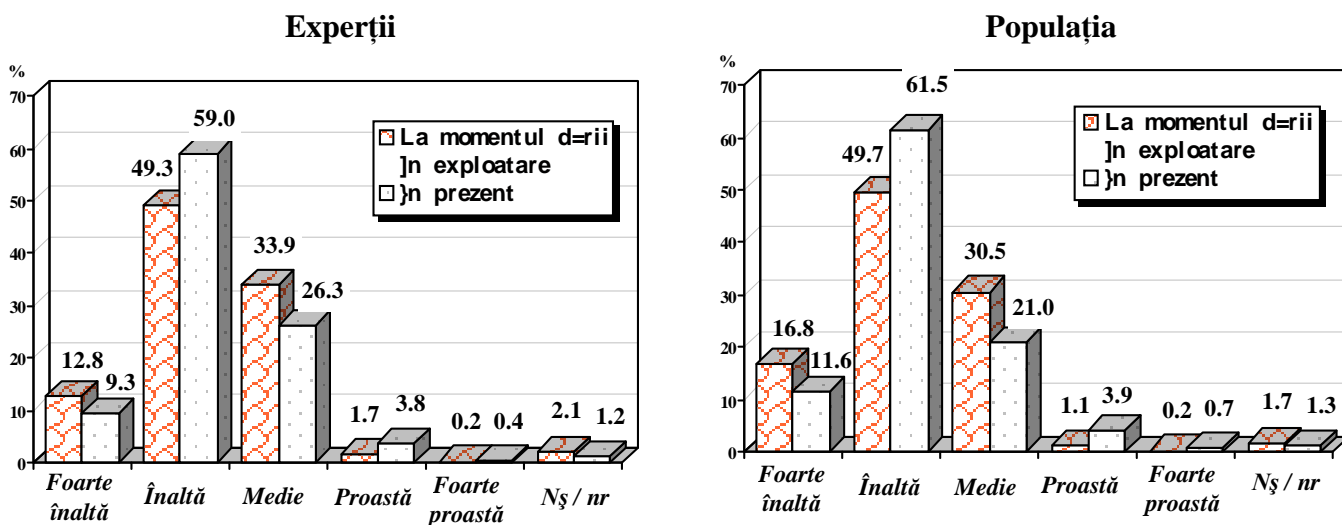
În scopul reliefării mai detaliate a opțiunilor universului eșantionat s-a recurs la analiza comparată a opiniilor populației și experților. Conform distribuției răspunsurilor interpretate la general se evidențiază experții față de populație printr-o apreciere mai înaltă a organizațiilor responsabile de menținerea obiectului. Atât populația (89%), cât și experții (93%) apreciază *foarte activ* și *destul de activ* participarea primăriei la menținerea obiectului. Aceeași apreciere înaltă este valabilă și în cazul agenției de implementare (populația – 88%, experții – 90%). Mai puțin relevante au fost răspunsurile pentru asociația de utilizatori sau asociația de părinți și pedagogi (populația – 80%, experții – 86%) și agenții economici (populația – 41%, experții – 58%).

Din răspunsuri se evidențiază aprecierea mai înaltă a opiniei experților față de populație. Autoaprecierea mai avansată a experților date participării primăriei și agenției de implementare la menținerea obiectului, poate fi explicată prin faptul că anume această categorie socială s-a inclus cel mai activ în procedurile de lucru ale FISM și, evident, sunt mai activi în menținerea obiectului.

Buna menținere a obiectului înseamnă, mai întâi de toate, o înaltă calitate a executării lucrărilor de reabilitare. Astfel, respondenții afirmă că la momentul dării obiectului în exploatare calitatea lucrărilor este apreciată a fi *foarte înaltă* de 16% din populația chestionată, iar la aprecierea stării obiectului la momentul efectuării studiului se constată o diminuare a opiniilor la calificativul *foarte bună* (11%).

Aprecierea *înaltă* (50%) la momentul dării obiectului în exploatare evoluează spre *bună* (61%) în cazul aprecierii stării obiectului în prezent. Aprecierea *medie* (32%) din momentul dării obiectului în exploatare diminuează în cazul aprecierii stării obiectului la momentul efectuării sondajului (23%), Aprecierea *proastă* și *foarte proastă* în cazul calității lucrărilor la momentul dării obiectului în exploatare (2%) se majorează ajungându-se la 5%. Procentul de nonrăspunsuri este nesemnificativ.

Cum apreciați starea obiectului reabilitat?

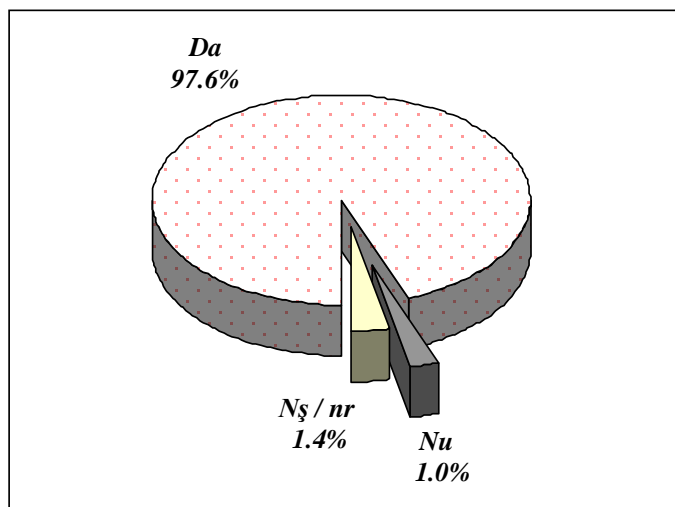
Dar, totuși, observăm că, aprecierea *foarte înaltă* a calității obiectului la momentul dării în exploatare în comparație cu aprecierea dată în prezent diminuează și, anume, de la 17%, în opinia populației, la momentul dării în exploatare la 12% în prezent și în viziunea experților – de la 13% la 9%. Totodată, constatăm că, aprecierea *bună* a stării obiectului în prezent este mai evaluată decât la momentul dării lui în exploatare.

Aprecieri negativă dată de către experți și populație oscilează între 1 – 2% la momentul dării în exploatare a obiectului și 4 – 5% privind starea obiectului în prezent. Deci, opiniile majoritare se stabilizează pentru aprecierile pozitive. La interpretarea și perceperea datelor sociologice trebuie să se țină cont de faptul că de la momentul dării obiectului reabilitat în exploatare și până la efectuarea sondajului a trecut nu atât de mult timp și, deci, edificiile nu au suportat considerabile schimbări.

În aceeași ordine de idei este importantă aprecierea calității lucrărilor la dării în exploatare potrivit tipologiei microproiectului. Astfel, se evidențiază aprecierea *foarte înaltă* a calității lucrărilor la momentul dării obiectului în exploatare în cazul grădinițelor de copii (68%), *înaltă* pentru măsuri anti-erozionale (58%) și școli (51%). Cea mai inferioară apreciere este dată microproiectelor vizând mediul ambiant și drumurile.

Privind aprecierea stării obiectului în prezent, conform distribuției răspunsurilor după tipologia proiectelor se evidențiază printr-un procent mai avansat starea *foarte bună* a obiectului în prezent în cazul grădiniței de copii (85%). Considerabil au scăzut aprecierile în cazul punctelor medicale (21%), sistemelor de gazificare (16%), centrelor culturale (15%), sistemelor de aprovizionare cu apă (13%), drumurilor și măsurilor anti-erozionale (câte – 4%), iar microproiectelor de mediu plasându-se sub 1%.

**Doriți ca în satul Dvs. să mai fie realizat
vreun proiect cu suportul FISM?**

Este semnificativ faptul, că marea majoritate a populației chestionate (98%) și-au exprimat dorința ca în comunitate să mai fie realizat vreun proiect cu suportul financiar și organizatoric al FISM. De asemenea, în acest sens sunt elocvente și răspunsurile respondenților conform categoriilor de experți. Cota maximă ajungând la 98% în cazul reprezentanților conducerii locale agențiilor de implementare și a asociațiilor de utilizatori.

Participarea FISM la realizarea microproiectelor în comunități comportă riscul financiar, asigurând un suport moral și material oamenilor.

În același timp, încercarea de a testa, prin intermediul actualei cercetări sociologice, dorința sătenilor de a mai realiza în comunitate vreun microproiect în baza procedurilor și condițiilor FISM, însă fără participarea financiară a acestuia, a declanșat o reacție de dezaprobare. Astfel, doar 17% din subiecții studiului și-au declarat promtitudinea de a mai realiza vreun proiect în baza procedurilor și condițiilor FISM, însă fără participarea financiară a acestuia. Marea majoritate a respondenților (73%) nu au fost dispuși să inițieze un nou proiect fără participarea financiară a fondului. Aproximativ 10% – nu s-au determinat sau nu au oferit nici un răspuns la întrebarea dată.

Raportul dintre opiniile respondenților care doresc sau nu să realizeze proiecte fără participarea financiară a FISM denotă incapacitatea locuitorilor comunei de a se coopera și suporta cheltuieli în vederea soluționării fie chiar și a problemelor de cea mai mare stringență a satului. Procentul nonrăspunsurilor este nesemnificativ și nu poate influența procesul de formare a opiniilor.

Faptul că marea majoritate a populației a apreciat înalt calitatea lucrărilor la momentul dării obiectului în exploatare și a stării obiectului în momentul desfășurării studiului de opinie a favorizat dorința acestora de a mai realiza proiecte cu suportul financiar al FISM.

În vederea evidențierii acțiunilor întreprinse în sat după renovarea obiectului au fost elaborate și plasate în chestionar mai multe întrebări deschise, lăsându-se la latitudinea segmentului de experți formularea variantei de răspuns cea mai adecvată opiniei sale. Din răspunsurile obținute s-a selectat informație constructivă în vederea menținerii fizice a obiectului reabilitat, perfecționării cadrelor, introducerii programelor educaționale noi, colectării noilor surse financiare pentru activitate, inițierii de noi proiecte, creării noilor organizații nonguvernamentale etc.

Experții au menționat că după reabilitarea obiectului, acesta în prezent *se menține în stare bună* (30%). Pentru asigurarea durabilității obiectului s-au: numit cadre competente pentru

supravegherea lui (21%), efectuat reparații curente (17%), s-a ridicat nivelului de educație, instruire și responsabilitate a fiecărui beneficiar (4%). Celelalte opinii expuse se axează pe necesitatea elaborării unui plan de menținere a obiectului, strictete, control, cerințe mai înalte pentru menținerea obiectului reabilitat.

Problema *perfecționării cadrelor*, de asemenea, cunoaște o revigorare după renovarea obiectelor infrastructurii sociale și economice a comunităților. Din universul eșantionat 51% au afirmat că după renovarea obiectului a decurs procesul de perfecționare a cadrelor, au fost organizate seminare (10%), și-au îmbunătățit performanțele de lucru a mai multor unități de pe teritoriul satului. În special, procesul de perfecționare s-a activizat în urma reabilitării edificiilor de educație.

Astfel, s-a revigorat *introducerea programelor educaționale noi* în urma reabilitării edificiilor de educație. Drept o inovație a fost menționată de 49% din experți introducerea programului "Pas cu Pas", un procent nesemnificativ a acumulat crearea cercului de dans, inaugurarea școlii de pictură etc.

Procesul de *colectare a noilor surse financiare* pentru diferite genuri de activități întâmpină deosebite deficiente. 40% din cei chestionați afirmă că acest proces deja a demarat în localitățile sătești, în rest, recunosc că nu colectează (28%) sau abia preconizează (7%) să colecteze noi surse financiare pentru diverse activități. Un procent neimportant a acumulat opinia vizând sursele financiare donate de către agenții economici (9%). În fond, procesul de acumulare a surselor financiare pentru noi activități cunoaște importante dificultăți.

Doar 36% din reprezentanții experților au inițiat noi proiecte. *Inițierea noilor proiecte* în comunități s-au axat cu precădere pe reparația drumurilor (10%) și gazificarea satului (7%). În rest, o parte semnificativă din experți nu au inițiat (13%) sau abia preconizează (11%) să facă ceva în acest domeniu.

Aproape jumătate (49%) din subiecții chestionați au afirmat că după realizarea microproiectului în localitate s-au creat organizații nonguvernamentale. 30 la sută din experți au menționat că actualmente ONG-uri nu au fost creat, 9 la sută – în prezent aceste organizații se creează și 8 la sută din cei intervievați preconizează formarea acestora.

Din varianta suplimentară de răspuns "altceva" depistăm dorința experților de a întreprinde acțiuni întru menținerea durabilității obiectului și în vederea activizării vieții comunei, însă, în același timp, este evidentă și conștientizarea acestora de lipsa surselor financiare și imposibilitatea de a le colecta operativ și în cantitate necesară.

Faptul, că mai mult de jumătate din experți nu au răspuns, în cazul fiecărei din pozițiile testate anterior, denotă realitatea societății moldovenești: incompatibilitatea dintre dorințele, aspirațiile individului și posibilitatea de realizare a acestora.

Din variantele de răspuns la întrebarea deschisă se regăsesc propunerile deja emise și în cazurile anterioare. Depistarea celor mai efective metode pentru menținerea și dezvoltarea

obiectului renovat e realizată prin intermediul întrebării deschise. Experții propun depunerea unui efort la nivelul întregii comunități în vederea păstrării obiectului renovat (31%), colaborarea eficientă dintre primărie și locuitorii comunei (12%), ridicarea nivelului de responsabilitate al locuitorilor (10%), continuarea lucrului început (9%), alocarea și colectarea surselor financiare pentru menținerea obiectului (9%). Se evidențiază opțiunea experților pentru control strict asupra obiectului, inițierea de noi proiecte în localitate etc. O speranță reală a experților comunității este conlucrarea și în continuare cu FISM. Pentru menținerea obiectului reabilitat în localitate, un procent semnificativ (12%) din subiecții chestionați consideră că, rezolvarea problemei în cauză este posibilă cu ajutorul specialiștilor calificați și a agenților economici. Spre regret numărul agenților economici rurali este mai mult simbolic decât real în localitățile sătești, aceștia dispunând de surse financiare destul de reduse.

Implementarea microproiectului preconizează nu numai procedura de identificare a problemei prioritare specifice unei sau altei comune, ci mai presupune și menținerea acesteia într-o stare agreabilă și viabilă în vederea prestării serviciilor pentru un timp cât mai îndelungat. Rezultatele denotă că populația în majoritatea cazurilor apreciază menținerea obiectului după reabilitarea lui drept foarte bună și bună.

În viziunea respondenților, calitatea lucrărilor la momentul dării obiectului în exploatare este apreciată preponderent pozitiv. Aceeași apreciere rămâne viabilă și în cazul evaluării obiectului în momentul desfășurării sondajului de opinie.

Populația și-a arătat dorința ca în sat să fie implementate și alte proiecte cu suportul organizatoric și financiar al fondului.

Faptul că doar 17% dintre respondenți și-au declarat dorința ca satul unde sunt domiciliați să mai fie realizate proiecte în baza procedurilor și condițiilor FISM, însă fără suportul financiar al acestuia, denotă imposibilitatea a aproximativ 80 la sută din populația zonelor rurale ale republicii de a se coopera și a realiza cu forțele proprii lucruri prioritare și importante pentru comunitate.

Analiza opiniilor experților, subiecților supuși interviului focalizat denotă că cel mai activ segment social al comunităților rurale conștientizează impactul calitativ produs în urma implementării microproiectelor asupra importantelor componente ale vieții comunitare. Experiența acumulată în procesul de lucru le oferă posibilitatea acestora de a se încadra mai activ și mai sigur în viața satului. Ei urmează să-și asume responsabilitatea pentru deciziile luate în direcționarea mersului reformelor în sate. În același timp, constatăm că doar în jurul la 15% – 20% dintre aceștia dau dovadă în realitate de spirit de inițiativă, înaltă competență și siguranță în reușita intențiilor sale. Pentru celălalt segment, mai puțin activ, trebuie să fie găsite mecanisme eficiente de mobilizare în acțiunile FISM.

X. PERFORMANȚELE FISM

FISM deja de trei ani își desfășoară activitatea în Republica Moldova. Rezultatele acțiunilor sale tot mai mult sunt vizibile la nivel de comunitate, găsindu-și susținere în mediul populației rurale. Analiza performanțelor fondului în percepția populației reprezintă o oglindă a activității sale. Mecanismul de lucru al FISM a fost oferit spre apreciere populației rurale, care a beneficiat de suportul organizatoric și financiar al acestuia.

Rezultatele studiului denotă că populația rural contează cel mai mult în soluționarea problemelor vitale ale satului practic în aceeași măsură pe FISM, cât și pe primărie și ceva mai puțin pe conducerea republicii. Alte instituții și organizații din administrația publică nu însuflă mare încredere în populație privind soluționarea problemelor satului.

Astfel, la întrebarea, "Pe cine conați cel mai mult în soluționarea problemelor sociale ale satului Dvs. natal?" din variantele de răspuns și posibilitatea respondenților de a face alegerea prioritară, secundară și terțială în rândul diferitor instituții de ordin republican, județean și local în cazul primei alegerii s-a depistat un grad mai evaluat de încredere a respondenților în soluționarea problemelor satului pentru **FISM** (37%), fiind urmat de primărie (26%) și mai apoi de conducerea republicii (21%).

Pentru alegerea secundară în acest plan se constată o dinamică pozitivă a opiniilor subiecților chestionați în favoarea **primăriei** (30%), plasând FISM (24%) pe a doua poziție, acesta fiind urmat de conducerea județului (16%).

În cazul celei de a treia alegeri opiniile respondenților demonstrează o ușoară diminuare în cazul evidențierii **primăriei** (21%). În continuare accentul se deplasează spre o poziție, care în primele două alegeri, a cunoscut un procent nesemnificativ – forțele proprii (18%). Pe cea de a treia poziție iarăși se situează opțiunile respondenților pentru FISM (18%).

Analiza matematică și sociologică a alegerilor primare, secundare și terțiare a reliefat faptul că la soluționarea problemelor satului populația în egală măsură cel mai mult contează pe FISM (26%) și primărie (26%), mai puțin pe conducerea republicii (14%) și a județului (14%) și mai apoi pe forțele proprii (9%), agenții economici (6%), ONG (4%), iar 1% a susținut că nu contează pe nimeni.

Activitatea FISM se oglindește elocvent în testarea gradului de mulțumire al populației de relațiile care s-au stabilit în procesul de lucru între fond și sat.

Gradul de mulțumire al populației de:

	Foarte mulțumit %	Mulțumit %	Nemulțumit %	Foarte nemulțumit %	Nș/nr %
Corectitudinea relațiilor FISM cu satul	44.3	50.2	3.4	0.1	2.0
Responsabilitatea FISM față de angajamentele asumate	43.3	49.5	5.0	0.1	2.1
Ajutorul financiar obținut prin FISM	57.0	39.7	1.9	0.2	1.2
Înțelegerea de către FISM a problemelor satului	47.2	45.3	4.5	0.8	2.2
Capacitatea specialiștilor FISM de a explica oamenilor condițiile de colaborare	43.7	46.0	4.3	1.6	4.4
Instruirea obținută de la FISM (seminare, consultații)	33.9	43.9	7.0	2.7	12.5

Potrivit studiului, în ierarhia gradului de mulțumire al respondenților pe cel mai înalt nivel s-a plasat itemul ajutorul financiar obținut prin intermediul FISM (97%), după care urmează în ordine descrescătoare: corectitudinea relațiilor FISM cu satul (95%), responsabilitatea FISM față de angajamentele asumate (93%), înțelegerea de către FISM a problemelor satului (93%), capacitatea specialiștilor FISM de a explica oamenilor condițiile de colaborare (90%) și instruirea obținută de la FISM (78%).

Categoria celor nemulțumiți și foarte nemulțumiți este nesemnificativă, variind de la 2% în cazul ajutorului financiar obținut prin FISM spre 10% în cazul instruirii obținute de la FISM. Procentul de nonrăspunsuri variază de la 1% în cazul ajutorului financiar obținut prin FISM spre 13% în cazul instruirii obținute prin intermediul acestui fond.

Nu diferă cu mult opiniile populației și ale experților de distribuția generală a răspunsurilor. Majoritatea populației și a experților s-au declarat a fi *foarte mulțumiți* sau *mulțumiți* la toate pozițiile selectate pentru apreciere și plasate în chestionar. Cel mai înalt populația (97%) și experții (97%) au apreciat ajutorul financiar obținut prin intermediul FISM. În continuare se constată că 94% din populație și 96% din experți sunt *foarte mulțumiți* și *mulțumiți* de corectitudinea relațiilor FISM cu satul.

De asemenea a fost apreciată înalt atât de populație (92%), cât și de experți (95%) responsabilitatea FISM față de angajamentele asumate.

În aceeași ordine de idei, la compartimentul înțelegerea de către FISM a problemelor localităților rurale, răspunsurile respondenților denotă că atât populația (91%), cât și experții (96%) au rămas *mulțumiți* și *foarte mulțumiți* de faptul cum FISM a înțeles problemele satului.

Deși, cunoaște o apreciere înaltă și capacitatea specialiștilor FISM de a explica oamenilor condițiile de colaborare, totuși, această poziție înregistrează o ușoară diminuare în cazul populației (87%), iar opiniile experților la această poziție se mențin la cotele maxime (96%).

O altă poziție, care cunoaște o diminuare în percepția populației (73%) este instruirea obținută de la FISM (seminare, consultații). La acest item se depistează un procent important de nonrăspunsuri (19%) în rândul populației. Experții, la rândul său s-au declarat foarte mulțumiți și destul de mulțumiți (91%) de instruirea obținută de la FISM.

Procentul subiecților *nemulțumiți* sau *foarte nemulțumiți* și în cazul populației și în cazul experților la toate itemurile din întrebarea dată variază de la nici (corectitudinea relațiilor FISM cu satul) un procent spre maximum 9% (instruirea obținută de la FISM).

Răspunsurile la variantele de itemi, examinate conform categoriilor de experți denotă înaltul grad de mulțumire al conducerii locale (primar, consilier) spre deosebire de reprezentanții agenției de implementare și asociației de utilizatori. Astfel, comparând răspunsurile, constatăm că 70% din reprezentanții conducerii locale sunt foarte mulțumiți de corectitudinea relațiilor FISM cu satul spre deosebire de reprezentanții asociațiilor de utilizatori (48%) și agenției de implementare (40%).

Aceeași consecutivitate se înregistrează și la examinarea celorlalți itemi. De ajutorul financiar obținut prin FISM sunt mulțumiți 75% din reprezentanții conducerii locale, pe când în cazul reprezentanților asociației de utilizatori este de 58% și al reprezentanților agenției de implementare 56%. Aceeași discrepanță se înregistrează și în cazul comparării gradului superior de mulțumire vizând responsabilitatea FISM față de angajamentele asumate: reprezentanții conducerii locale – 58, asociației de utilizatori – 46%, agenției de implementare – 45%. Înțelegerea de către FISM a problemelor satului au înregistrat în opinia experților următorul procentaj: reprezentanții conducerii locale – 70%, asociației de utilizatori – 59% și agenției de implementare – 49%.

Capacitatea specialiștilor FISM de a explica oamenilor condițiile de colaborare înregistrează următoarea distribuție a răspunsurilor: reprezentanții conducerii locale – 63%, asociației de utilizatori – 65% și agenției de implementare – 51%.

Cea mai evidentă diferență se înregistrează în cazul când se apreciază gradul superior de mulțumire față de instruirea obținută de la FISM: reprezentanți ai conducerii locale – 58%, ai asociațiilor de utilizatori – 48% și ai agenției de implementare – 37%.

Deși procentul de nonrăspunsuri și răspunsuri negative este cu mult mai jos decât nivelul mediu al gradului de mulțumire înregistrat în cadrul eșantionului examinat el indică asupra necesității restructurării acestui segment de lucru în cadrul FISM.

Distribuția opiniilor vine să confirme faptul că cu segmentul conducerii locale FISM lucrează mai intensiv și efectele conlucrării sunt mai evidente. Pentru a se obține un impact calitativ mai înalt în executarea volumului de activități al agenției de implementare și asociației de utilizatori sau ONG se necesită implicarea mai activă și contactul nemijlocit al FISM cu acest segment, angajat în procedurile sale de lucru.

Ca și alte mecanisme de lucru ale FISM evaluarea procedurilor cu care operează fondul și-au găsit o înaltă susținere în mediul respondenților. Evident, una dintre cele mai apreciate proceduri s-a dovedit a fi identificarea obiectului pentru reabilitare în cadrul adunărilor. Datele sociologice obținute în cadrul actualei investigații încă o dată confirmă justetea alegerii corecte a obiectivelor de importanță primordială pentru viața satelor. În viziunea a 97% din respondenți această procedură a FISM s-a dovedit a fi *foarte importantă* și *destul de importantă*.

Altă procedură, cum este alegerea prin concurs a organizației de construcții, inspectoratului tehnic a fost evaluată drept *foarte importantă* și *destul de importantă* de către 92% din respondenți.

Testarea unei asemenea proceduri importante și deosebit de dificile în implementarea microproiectelor cum este participarea satului cu bani, muncă, materiale la realizarea obiectului a acumulat (91%).

Supravegherea calității lucrărilor la obiect, în viziunea a 93% din respondenți este apreciată drept *foarte importantă* și *destul de importantă*.

Menținerea și exploatarea obiectului după părerea a 82% din respondenți este, de asemenea, *foarte importantă* și *destul de importantă*.

Numărul de respondenți, care consideră *nu prea importante* sau *deloc importante* procedurile FISM, supuse evaluării, este neînsemnat și nu influențează asupra structurării opiniilor finale. Este nesemnificativ și numărul de nonrăspunsuri.

Pentru a se obține o informație mai detaliată privind obiectul de studiu și având scopul de a percepe mai profund motivațiile, opiniile și așteptările subiecților investigați au fost plasate mai multe întrebări deschise în chestionar. Prin intermediul unei asemenea întrebări s-a încercat de a se afla mai detaliat care sunt aspectele pe care nu le-au agreat respondenții în colaborarea cu FISM. În urma decodificării răspunsurilor se constată că aproximativ 58% din totalul subiecților care au oferit răspunsuri afirmă că le-a plăcut totul în colaborarea cu FISM.

Aspectele negative invocate de beneficiari au fost: nefinisarea la timp a lucrărilor (9%), lipsa controlului asupra executării lucrului și utilizării materialelor de construcție (5%), informarea insuficientă privind condițiile de implementare ale microproiectului (3%), organizarea insuficientă a adunărilor, întâlnirilor cu comunitatea (3%).

Deși au acumulat un procent nesemnificativ, se evidențiază și alte aspecte de ordin negativ ca: activitate pasivă a FISM în procesul lucrului pe teren; se soluționează puține probleme ale satului; lipsa controlului asupra banilor alocați; condiții prea dure la desfășurarea concursului și a procedurilor de lucru privind realizarea microproiectelor; selectarea nereușită a organizației de executare a lucrărilor; contribuția prea mare a satului; stimularea inadecvată a oamenilor implicați în realizarea microproiectului etc. Este elocvent în acest sens că în jurul la 32% din subiecți nu au știut ce să răspundă sau au refuzat să ofere vreun răspuns.

În vederea surprinderii, propunerilor emise de subiecții investigați în cazul dat, a fost utilizat și avantajul oferit de tehnica întrebării deschise. Astfel, din propunerile respondenților care au răspuns la întrebare se evidențiază: ridicarea nivelului de informare al sătenilor privind activitatea FISM și deciziile luate prin intermediul mass-media (21%); implementarea mai multor microproiecte (15%); selectarea corectă a organizațiilor de construcții și efectuarea mai insistentă a controlului asupra calității lucrului acestora (14%); organizarea mai multor convorbiri, seminare, adunări, întâlniri cu sătenii 12%; alocarea mai multor surse financiare pentru îmbunătățirea condițiilor de trai ale cetățenilor (8%); FISM să-și onoreze angajamentele în termenul stabilit.

Merită atenție și propunerile respondenților, care nu au acumulat un procentaj semnificativ: asigurarea transparenței banilor alocați; aflarea reprezentanților FISM mai mult timp în teritoriu pe parcursul derulării microproiectelor; colaborarea mai apropiată cu agenții economici și ONG, conducerea locală și județeană; lărgirea colaborării cu alte țări străine și organisme internaționale; acordarea libertății asociației de implementare în luarea deciziilor și rezolvarea de sine stătător a problemelor de finanțare ce apar pe parcursul lucrărilor; simplificarea procedurilor de acordare a ajutorului financiar. Pe parcursul derulării lucrărilor, să fie numită o persoană din localitate, ca reprezentant al FISM, care cunoaște toate problemele satului; reprezentanții FISM trebuie să studieze mai profund problemele și doleanțele oamenilor; crearea unei rețele de informare republicane; acordarea ajutorului la reparația și menținerea obiectului reabilitat etc.

Este semnificativ faptul, că 30 la sută din subiecții incluși în eșantionul interviului focalizat au menționat că relațiile de colaborare ale FISM cu populația satului nu comportă neajunsuri.

În urma realizării interviului focalizat, drept omiteri importante în procedurile de lucru ale FISM, se reliefează informarea insuficientă a populației satului privind mersul realizării proiectului (12%), puține întâlniri și seminare (9%), neîncadrarea în termenul stabilit (6%);

lucrul insuficient cu populația satului (5%). Mai puțini din respondenți au remarcat că reprezentanții FISM nu cunosc bine condițiile de trai ale locuitorilor rurali, nu s-a stabilit un contact bun cu populația, nu s-a lucrat cu toate categoriile de populație, fiind ignorate păturile sărace, cota contribuției satului este prea mare etc.

În vederea depistării opiniilor respondenților vizând eficacitate orientării acțiunilor FISM s-a recurs, de asemenea, la studierea calitativă a acestui aspect al problemei prin intermediul interviului focalizat, reieșind din experiența de colaborare pe care o au cu FISM, participanții la interviul focalizat au emis un șir de propuneri constructive în vederea direcționării activității FISM.

Acestea se centrează pe colaborarea mai strânsă cu populația rurală (12%), micșorarea cotei contribuției satului și mărirea contribuției organizațiilor finanțatoare (9%); întâlniri frecvente cu populația și informarea mai largă despre activitatea FISM (6%); conlucrarea mai efectivă cu activul satului (5%) și controlul strict asupra calității lucrului îndeplinit, care ar corespunde unor standarde moderne (5%).

Din celelalte variante de răspuns, care au acumulat un procent nesemnificativ, se evidențiază dorința oamenilor ca reprezentanții FISM mărirea investițiilor pentru îmbunătățirea condițiilor de trai ale locuitorilor satului, finanțarea cât mai multor proiecte. Merită atenție o asemenea propunere, prezentă și în alte variante de răspunsuri, ca în perioada derulării lucrărilor asupra implementării microproiectelor să fie numită și angajată o persoană din localitate, care cunoaște bine problemele satului și ar supraveghea mersul lucrărilor, fapt care ar asigura o coeziune mai temeinică dintre sat, primărie și FISM. În fond, propunerile emise sesizează corect și obiectiv activitatea FISM. Prin părerile sale subiecții intervievați încercând să contribuie la ameliorarea stării de lucruri pe unele segmente ale activității fondului.

În vederea depistării tuturor soluțiilor posibile, respondenților intervievați le-a fost oferită posibilitatea de a-și expune suplimentar viziunile personale vizând problemele ce au legătură cu FISM.

Din interviurile focalizate, înregistrate de operatorii de teren, au fost decodificate soluții constructive, care nu au fost emise anterior. Acestea vizează: achitarea în rate a contribuției satului, estimarea cheltuielilor la prețuri reale, schimbarea condițiilor de alegere a contractorilor implementarea anuală a microproiectelor și menținerea relațiilor dintre sat și FISM și după finisarea reabilitării obiectelor. În fond, subiecții intervievați au emis sugestii similare cu ale populației majoritare, insistând asupra implementării atâtor proiecte câte sunt necesare, acestea, la rândul său, contribuind la coeziunea socială a membrilor comunității.

Evaluarea mecanismelor de lucru ale FISM denotă, în fond, că oamenii apreciază înalt eficacitatea procedurilor de lucru ale FISM. Acestea fiind evaluate prin prisma impactului obiectelor reabilite asupra calității vieții comunităților rurale. Obiectele reabilite au reîmprospătat nu numai peisajul satelor moldovenești, ci a impulsionat și relațiile interpersonale între membrii comunității, aceștia au căpătat încredere atât în forța comună a satului cât dar și în propriile puteri.

În soluționarea problemelor satului locuitorii comunităților contează în primul rând pe FISM și primărie. Ceva mai puțin – pe conducerea republicii și a județului. Se evidențiază faptul că oamenii treptat în soluționarea problemelor satului încep să conteze tot mai mult pe forțele proprii și agenții economici locali.

Rezultatele studiului relevă că toate procedurile de lucru ale FISM sunt foarte importante și destul de importante în realizarea microproiectelor din sate.

Gradul de mulțumire al populației investigate vizând procedurile de lucru ale FISM înregistrează cele mai înalte cote în cazul ajutorului financiar obținut prin FISM, corectitudinii relațiilor FISM cu satul, responsabilității FISM față de angajamentele asumate ceva mai puțin a înțelegerii de către FISM a problemelor satului, capacității specialiștilor FISM de a explica oamenilor condițiile de colaborare. Diminuarea nesemnificativă a itemului instruirea obținută de la FISM (seminare, consultații) denotă necesitatea unor intervenții serioase în acest sector de lucru al FISM.

Aplicarea întrebărilor deschise în chestionarul general și a interviului focalizat ca metode sociologice de investigație au oferit o informație calitativ mai înaltă despre obiectul investigat. Răspunsurile persoanelor care au fost supuse investigației se disting prin competență și maximă obiectivitate în aprecieri.

Obiectivele vizând acțiunile FISM, expuse de respondenți, vizează aspecte noi dar și dintre cele menționate de populație și experții chestionați. Compararea opiniilor populației, experților și a rezultatelor interviului focalizat scot în evidență legități, tendințe, prognoze, care sunt deosebit de utile și importante în perceperea așteptărilor beneficiarilor, dar și a calității lucrului efectuat de angajații FISM.

Concluzii și recomandări

Capitolul dat este o sinteză a principalelor teme ale acestui raport, din care se desprind următoarele mesaje cheie:

La nivel macro

Evoluția sectorului rural al Republicii Moldova în perioada de tranziție se confruntă cu grave deficiențe, condiționate de transformările socio-economice și politice.

Reinstaurarea proprietății private asupra pământului a schimbat completamente vechiul concept de gestiune a comunităților rurale. Ruinarea dramatică a bazei agricole și industriale rurale, în urma pierderii pieței tradiționale de desfacere a mărfurilor și a surselor de furnizări pentru producere, a condiționat și mai mult procesele distructive ale vieții rurale.

Ieșirea economiei Republicii Moldova din criza profundă și îndelungată este condiționată în mare măsură de politica investițională, fără de care este imposibil de restabilit nivelul de producție, de asigurat o creștere economică durabilă și de ridicat indicii calității vieții populației autohtone.

Procesul investițional în perioada de referință a avut și continuă să aibă un caracter extrem de contradictoriu, ale cărui performanțe continuă să rămână cu totul necorespunzătoare volumelor utilizate în sectorul rural.

Analiza dinamicii situației investiționale în sectorul infrastructurii economice și sociale rurale ne conduce spre următoarele enunțuri lămuritoare:

- Investițiile făcute în vederea îmbunătățirii condițiilor de viață a locuitorilor rurali trebuie să fie anticipate de investiții în sectorul agricol și industria prelucrătoare rurală.
- Este exclusă durabilitatea obiectivelor reabilite din infrastructura socială și economică ca timp și calitate fără suportul hotărâtor al agenților economici locali. De aici rezultă că politica investițională de reabilitare a infrastructurii rurale va continua să fie puțin eficientă, iar volumul cheltuielilor financiare nu va fi justificat cel puțin în timpul apropiat.

Proiectul FISM se realizează în formă de microproiecte pentru o anumită perioadă de timp, având efecte de scurtă durată. Mobilizarea surselor materiale și umane, survenită în urma implementării microproiectului, se reduce imediat după finisarea acestuia ca rezultat al conștientizării sărăciei și a imposibilității de a găsi surse pentru inițierea unui proiect nou.

Adoptarea unui mecanism flexibil al contribuției satului cum ar fi: achitarea în rate a banilor, micșorarea cotei de contribuție a satului, reducerea cotei de contribuție în funcție de numărul proiectelor implementate, ar crea premise reale pentru continuitatea microproiectelor în zonele rurale ale republicii.

Eficacitatea implementării microproiectului depinde de gradul de cercetare, instruire și schimb de informație atât pentru cei care urmează să ia decizii și să stabilească priorități în mod rațional, cât și pentru cei care în mod direct vor simți impactul implementării acestora.

Procesul de implementare a microproiectelor presupune găsirea, testarea și aplicarea soluțiilor mai efective. Transferul de tehnologii performante în creditarea infrastructurii rurale necesită o strânsă cooperare și crearea de parteneriat la nivel de comune, județe, republică.

La nivel micro

Rezultatele studiului evidențiază faptul că locuitorii comunelor nu numai își dau bine seama de importanța acestor microproiecte pentru comunitățile lor proprii, dar, de asemenea, sunt conștienți de importanța microproiectelor realizate și în alte comunități și apreciază mult activitatea FISM în general.

Este esențial că microproiectele au fost selectate de comunități și că comunitățile singure au identificat cele mai urgente probleme ale lor, iar realizarea microproiectelor vine în întâmpinarea necesităților de stringentă actualitate ale sătenilor.

Este important ca realizarea microproiectelor a favorizat capacitatea de autoorganizare a comunelor, orientând populația spre participarea largă la reabilitarea și menținerea obiectelor infrastructurii economice și sociale. Oamenii încep să-și conștientizeze rolul și locul pe care îl au în soluționarea problemelor comunei.

Implementarea microproiectelor favorizează un grad evoluat de mulțumire din partea respondenților și promptitudinea acestora de a se încadra și în alte acțiuni de stringentă necesitate a satului.

Beneficiarii remarcă în răspunsurile sale contribuția esențială a primăriei în inițierea microproiectelor, coordonarea lucrului în procesul reabilitării obiectului și responsabilitatea acesteia în vederea durabilității obiectului. Reușita microproiectului condiționează ascensiunea prestigiului administrației locale în mediul comunitar.

În baza concluziilor formate în urma analizei rezultatelor investigației sociologice, se propun un șir de recomandări practice în vederea optimizării activității de mai departe a FISM:

Sincronizarea activității FISM cu alte fonduri, care finanțează proiecte de ordin rural și social în Republica Moldova;

Organizarea unei rețele mai eficiente de informație a populației rurale despre posibilitățile oferite de FISM (emisiuni radio și TV, presa scrisă, difuzarea materialelor informative despre fond, organizarea întrunirilor etc.);

Un grad de deschidere mai înalt al angajaților FISM în relațiile cu populația rurală;

Organizarea întrunirilor cu populația rurală și pregătirea acestor întruniri în funcție de categoria de participanți și nivelul lor de pregătire;

Necesitatea remedierii urgente de cadre în sectorul FISM care nemijlocit direcționează activitățile fondului pe teren;

Asigurarea relației de parteneriat între comunele care au realizat, realizează sau preconizează să realizeze microproiecte prin intermediul FISM;

Propagarea cât mai activă a experienței avansate în domeniul implementărilor de microproiecter nu numai a celor din republică, ci și din alte state;

Se impune necesitatea asigurării unei flexibilități mai avansate în vederea finanțării microproiectelor (achitarea contribuției în bani a satului în rate, reduceri substanțiale a acesteia în cazul inițierii altor proiecte);

Elaborarea unui mecanism mai efektiv de selectare a agenților economici pentru executarea volumului de lucru;

O rezervă importantă în activitatea FISM este însăși populația rurală, care și-a arătat disponibilitatea de conlucrare și în continuare, acceptând în calitate de coordonator primăria locală;

Pentru o mai bună dezvoltare a capacităților satului se necesită o continuă informare a comunității despre avantajele asocierii cetățenilor în ONG, modalitățile de funcționare a acestora și finanțările diferitor organisme internaționale a proiectelor organizațiilor nonprofit;

Includerea mai activă a celor mai sărace familii în lucrările de reabilitare a obiectelor de menire socială și economică;

Se necesită monitorizarea și evaluarea continuă și de acțiune al FISM;

Studierea impactului microproiectelor asupra comunităților rurale se necesită a fi realizată în comun acord dintre statisticieni și sociologi cu specialiștii FISM;

Este important de a stabili din start corect indicatorii conform cărora urmează să se realizeze monitorizările FISM;

Două seturi de indicatori ar trebui să constituie esența monitorizării și evaluării activităților FISM: performanța și impactul procedurilor de lucru ale FISM în funcție de diferite stadii ale activității sale;

Studiile cantitative și calitative ale activității FISM ar trebui combinate în vederea reliefării stării actuale de lucruri și prognozării tendințelor de viitor.